

STIÙIREADH REACHDAIL AIRSON FOGHLAM GÀIDHLIG

Air ullachadh fo earrann 9 de dh'Àchd na Gàidhlig (Alba) 2005

CLÀR-INNSE

2	RO-RÀDH
5	SUIDHEACHADH REACHDAIL
8	MÌNEACHAIDHEAN REACHDAIL
9	PÀIRT 1 – ÀCHD AN FHOGLAIM (ALBA) 2016
9	Tagraidhean Measaidh
11	Sgìrean Measaidh FBG
13	Ciad Mheasaidhean agus Dleastanasan air Ùghdarrasan Foghlaim
16	Tagraidhean air nach Fheumar Measadh a Dhèanamh
16	Measaidhean Iomlan
19	Ath-thagraidhean
20	An Dleastanas Taic a thoirt do dh'Fhoghlam is Ionnsachadh tron Ghàidhlig agus an Cur air Adhart
22	PÀIRT 2 – FOGHLAM GÀIDHLIG
22	A' Gluasad Eadar Ìrean ann am Foghlam tron Ghàidhlig
22	Tràth-ionnsachadh agus Cùram-chloinne na Gàidhlig
23	Foghlam Bun-sgoile tron Ghàidhlig
24	Foghlam Àrd-sgoile tron Ghàidhlig
24	Teisteanasan ann am Foghlam Gàidhlig
25	FtG agus Àchd nan Sgoiltean (Co-Chomhairleachadh) (Alba) 2010
26	Gàidhlig agus am Modh-oideachaidh 1+2 Chànan
27	Feallsanachd agus Àrainneachd na Sgoile
28	Feuman Taice a Bharrachd ann am FtG
29	Teicneòlas Fiosrachaidh is Conaltraidh ann am FtG
29	Ceannas agus Planadh ann am Foghlam Gàidhlig
30	Ionnsachadh Proifeiseanta Fad-beatha Dreuchdail ann am Foghlam Gàidhlig
30	Co-chonaltradh ri Teaghlaichean le Clann ann am Foghlam Gàidhlig
31	Meud nan Clasaichean ann am FtG
32	Sgìrean-sgoile FtG is Stiùireadh airson Àiteachan a Ghleidheadh do Sgoilearan
32	A' Trusadh is a' Gleidheadh Luchd-teagaisg ann am FtG
34	Maoineachadh airson Foghlam Gàidhlig
36	NÒTAICHEAN

RO-RÀDH

Tha an Stiùireadh Reachdail seo air ullachadh le Bòrd na Gàidhlig fo Earrann 9 de dh'Àchd na Gàidhlig (Alba) 2005 agus tha dà phrìomh phàirt ann. Ann am Pàirt 1 tha stiùireadh ann a tha gu sònraichte co-cheangailte ri Àchd an Fhoghlaim (Alba) 2016 (An Àchd) agus mu phròiseas nan tagraidhean airson foghlam bun-sgoile tron Ghàidhlig (FBG) agus an dleastanas a th' air ùghdarrasan foghlaim gus taic a thoirt do dh'fhoghlam Gàidhlig agus a chur air adhart. Chaidh na cumhachan seo a chur an gnìomh air 1 Gearran 2017. Ann am Pàirt 2 tha stiùireadh a bharrachd ann co-cheangailte ri mar a thèid foghlam Gàidhlig a libhrigeadh ann an sgoiltean.

Cò dha a tha an Stiùireadh seo?

Tha an Stiùireadh seo, sa chiad àite, airson ùghdarrasan foghlaim agus tha e a' togail air na cleachdaidhean agus dòighean-libhrigidh a tha ùghdarrasan foghlaim air stèidheachadh. Stèidhichte air an eòlas sin, tha an Stiùireadh seo a' mìneachadh nan diofar eileamaidean a tha an lùib foghlam na Gàidhlig ann an Alba, agus tha e a' stèidheachadh dhòighean-obrach cunbhalach gus foghlam tron Ghàidhlig (FtG) a libhrigeadh, agus tha e cuideachd a' sealltainn gu soilleir dè bu chòir do dhaoine a bhith a' sùileachadh bho FtG agus ciamar a bu chòir dha a bhith air a libhrigeadh.

Tha an Stiùireadh seo cuideachd airson phàrantan. Tha e a' toirt dhaibh tuilleadh fiosrachaidh air mar a chuireas iad tagradh a-steach do dh'ùghdarras foghlaim ag iarraidh orra measadh a dhèanamh gus faicinn a bheil FBG a dhìth, agus air mar a tha am pròiseas ag obair. Tha e cuideachd a' toirt dhaibh fiosrachadh air na bhios romhpa ma chuireas iad tagradh a-steach airson measadh gus faicinn a bheil FBG a dhìth.

A bharrachd air ùghdarrasan foghlaim agus pàrantan, tha an Stiùireadh seo airson a h-uile ùghdarras poblach ann an Alba, ùghdarrasan poblach tar-chrìochail le dleastanasan tiomnaichte agus a h-uile duine agus buidheann a tha an sàs ann am foghlam Gàidhlig. Feumaidh ùghdarrasan poblach na h-Alba aire a thoirt don stiùireadh seo nuair a tha na dleastanasan aca a' buntainn ri foghlam Gàidhlig no libhrigeadh foghlam Gàidhlig, a' gabhail a-steach FtG. Mar sin, tha ceanglaichean ann eadar an Stiùireadh seo agus prìomh sgrìobhainnean reachdail eile a bhuineas ris a' Ghàidhlig, leithid Phlana Nàiseanta na Gàidhlig agus an Stiùireadh Reachdail air Deasachadh Phlanaichean Gàidhlig, dà sgrìobhainn a tha foillsichte fo Àchd na Gàidhlig (Alba) 2005.

Foghlam Gàidhlig ann an Alba

Tha FtG a-nis na roinn stèidhichte de dh'fhoghlam na h-Alba. Tha a' mhòr-chuid de dh'Ùghdarrasan Ionadail a-nis a' tabhann FBG le àireamh a tha a' sìor fhàs a' libhrigeadh FtG aig ìre nan Tràth-bhliadhnaichean agus na h-Àrd-sgoile. Tha iarrtas airson FtG a' sìor fhàs air feadh na dùthcha. 'S e am prìomh amas aig FtG comas a thoirt do dhaoine òga a bhith ag obair gu fileanta agus gu misneachail an dà chuid sa Ghàidhlig agus sa Bheurla fhad 's a tha iad a' dol air adhart bho na tràth-bhliadhnaichean, tro fhoghlam bun-sgoile agus gu foghlam àrd-sgoile. Ann an cuid de shuidheachaidhean, tha cothrom aig clann bho ùghdarrasan foghlaim nach bi a' toirt seachad FtG air FBG ann an ùghdarrasan eile faisg air làimh mar thoradh air aontaidhean eadar na h-ùghdarrasan foghlaim. Tha an àireamh a' fàs cuideachd de sgoiltean tro mheadhan na Gàidhlig ann an Alba agus air bun-sgoiltean dà-shruthach (Gàidhlig agus Beurla) far a bheil FtG sa mhòr-chuid. Tha cuid de dh'Ùghdarrasan Ionadail a' toirt seachad bun-sgoiltean làn-Ghàidhlig a-mhàin, tha cuid eile a'

tabhann bun-sgoiltean làn-Ghàidhlig agus bun-sgoiltean dà-chànanach agus bidh cuid a' toirt seachad sgoiltean dà-chànanach a-mhàin.

'S e seòrsa foghlaim bogaidh a th' ann am FtG bhon sgoil-àraich gu deireadh na bun-sgoile. Leis an t-seòrsa foghlaim seo, chan eilear a' cleachdadh ach a' Ghàidhlig airson ionnsachaidh, teagaisg agus mheasaidhean airson a' chiad trì bliadhna sa bhun-sgoil. Bho BS4 gu BS7 tha foghlaim bogaidh air a chumail a' dol ach, aig an ìre seo, tòisichidh sgoilearan ag obair sa Bheurla. Bho BS4 air adhart, às dèidh do sgoilearan tòiseachadh air Beurla, bu chòir don Ghàidhlig a bhith fhathast na prìomh chànan san t-seòmair-teagaisg.

A rèir nan cleachdaidhean as fheàrr a thaobh FtG agus foghlaim bogaidh, bu chòir do chloinn an aon ìre fileantachd agus litearrachd a ruighinn ann an Gàidhlig agus Beurla, agus ìrean coileanaidh fhreagarrach a ruighinn anns gach pàirt eile den churraicealam tron Ghàidhlig. Gheibhear ann am FtG clann agus daoine òga bho theaghlaichean aig a bheil Gàidhlig, agus bho theaghlaichean aig nach eil mòran Gàidhlig, no Gàidhlig sam bith, san dachaigh.

Gheibhear Tràth-ionnsachadh is Cùraim-chloinne (TCC) tron Ghàidhlig, an dà chuid seirbheisean reachdail is neo-reachdail, air feadh na h-Alba.

Tha foghlaim àrd-sgoile tron Ghàidhlig (FASG) cuideachd ri fhaighinn ann an cuid a dh'àrd-sgoiltean ann an Alba. Anns na sgoiltean sin, mar as trice, gheibhear Gàidhlig mar chuspair, le cuid a sgoiltean a' libhrigeadh pàirtean eile den churraicealam tron Ghàidhlig.

Tha foghlaim luchd-ionnsachaidh na Gàidhlig (FLI) eadar-dhealaichte bho FtG, seach gu bheil e air a libhrigeadh do chloinn ann am foghlaim tron Bheurla, mar chànan a bharrachd. Tha leudachadh brosnachail air tighinn o chionn ghoirid air FLI, gu h-àraid aig ìre na bun-sgoile, le daoine òga a' faighinn bun-fhiosrachaidh mun Ghàidhlig agus a cultar. Tha àite cudromach cuideachd aig buidhnean foghlaim agus buidhnean poblach eile ann an Alba ann a bhith a' toirt taic do agus a' toirt air adhart foghlaim Gàidhlig ann an Alba. Bidh Foghlaim Alba, Ùghdarras Theisteanas na h-Alba (SQA), Comhairle Choitcheann Luchd-teagaisg na h-Alba (GTCS), Comhairle Maoineachaidh na h-Alba (SFC), agus ionadan trèanaidh luchd-teagaisg a' toirt taic agus brosnachadh ro-chudromach do dh'fhoghlam na Gàidhlig ann an Alba agus a' cuideachadh le bhith ga leudachadh. Còmhla ris na buidhnean seo, tha Stòrlann Nàiseanta na Gàidhlig a' toirt taic do chloinn, luchd-teagaisg agus pàrantan tron obair aca agus goireasan a chruthachadh airson foghlaim Gàidhlig.

Ag Ullachadh an Stiùiridh Reachdail seo

Chaidh an Stiùireadh Reachdail seo ullachadh le Bòrd na Gàidhlig le comhairle bho bhuidheann-obrach, air an robh Brus Robasdan OBE na chathraiche, agus le riochdairean air bho Bhòrd na Gàidhlig, Riaghaltas na h-Alba, Foghlaim Alba, COSLA, Comhairle na Gàidhealtachd agus Comhairle Baile Ghlaschu.

Nuair a bhathar ag ullachadh an Stiùiridh Reachdail, chaidh seiseanan co-chomhairleachaidh a chumail le pàrantan agus luchd-obrach a tha an sàs ann am foghlaim Gàidhlig airson faighinn a-mach dè na cuspairean as motha ris am feum an Stiùireadh dèiligeadh. Chaidh ealla a ghabhail ris na freagairtean bho na seiseanan sin ann a bhith ag ullachadh Pàirt 2 den Stiùireadh seo.

Chaidh co-chomhairleachadh poblach a chumail eadar an Lùnastal is an t-Samhain 2016 far an robhar ag iarraidh air luchd-freagairt beachdan a thoirt seachad air dreachd den stiùireadh seo agus freagairtean a thoirt seachad air grunn cheistean sònraichte. Fhuaras freagairtean bho 242

buidhnean is daoine fa leth sa cho-chomhairleachadh (18 bho ùghdarrasan foghlaim, 15 bho bhuidhnean Gàidhlig, 15 bho bhuidhnean eile agus fhuaras an còrr bho dhaoine fa leth, a' gabhail a-steach pàrantan) agus chaidh ealla a ghabhail ris na beachdan is freagairtean sin ann a bhith a' dealbh na dreachd dheireannaich den Stiùireadh seo.

Airson ùrachaidhean 2025 air Pàirt 2 den Stiùireadh Reachdail seo, thug riochdairean aig Riaghaltas na h-Alba, Foghlam Alba, Comhairle na Gàidhealtachd, Comhairle Baile Ghlaschu agus Comann nam Pàrant comhairle do Bhòrd na Gàidhlig air na ceistean as cudromaiche ri làimhseachadh. Bha na beachdan a fhuaradh sna seiseanan sin ro chudromach sa phròiseas airson a bhith ag ùrachadh Pàirt 2 den Stiùireadh seo.

SUIDHEACHADH REACHDAIL

Tha an earrann seo den Stiùireadh a' mìneachadh nan dleastanasan reachdail a th' air Bòrd na Gàidhlig agus ùghdarrasan foghlaim co-cheangailte ris an Stiùireadh seo.

Achd an Fhoghlaim (Alba) 2016 – an gnìomh bho 15 Iuchar 2016

Earrann 16 - Stiùireadh

(1) Tha Earrann 9 de dh'Achd na Gàidhlig (Alba) 2005 (stiùireadh airson foghlam Gàidhlig) air atharrachadh mar a leanas

(2) Ann am fo-earrann (1), airson “Faodaidh”, cuiribh “Feumaidh” na àite.”

(3) Às dèidh na fo-earrainn sin cuiribh a-steach—

“(1A) Faodaidh cumhachan a bhith san stiùireadh fo fho-earrann (1) a bhuineas gu h-àraidh ri bhith a' libhrigeadh foghlam Gàidhlig ann an sgoiltean.

(1B) Ann am fo-earrann (1A), tha ciall aig an fhacal “sgoiltean” mar a gheibhear sa mhìneachadh ann an earrann 135(1) de dh'Achd an Fhoghlaim (Alba) 1980.”

(4) Às dèidh fo-earrann (2) cuiribh a-steach—

“(2A) Feumaidh ùghdarras poblach buntainneach sam bith air a bheil dleastanasan a bhuineas ri foghlam Gàidhlig, no libhrigeadh foghlam Gàidhlig, aire a thoirt don stiùireadh ann a bhith a' coileanadh nan dleastanasan aca, far a bheil e follaiseach gu bheil an stiùireadh fo fho-earrann (1) a' buntainn ris na dleastanasan sin.”

Achd na Gàidhlig (Alba) 2005 – mar a chaidh a h-atharrachadh bho 15 Iuchar 2016

(atharrachaidhean ann an **orains**)

Earrann 9 – Stiùireadh airson foghlam Gàidhlig

(1) ~~Faodaidh~~ **Feumaidh** am Bòrd stiùireadh ullachadh agus a chur a-steach gu Ministearan na h-Alba a thaobh a bhith a' libhrigeadh foghlam Gàidhlig agus mar a thèid a leithid a dh'fhoghlam a leasachadh.

(1A) ~~Faodaidh~~ **Faodaidh** cumhachan a bhith san stiùireadh fo fho-earrann (1) a bhuineas gu h-àraidh ri bhith a' libhrigeadh foghlam Gàidhlig ann an sgoiltean.

(1B) Ann am fo-earrann (1A), tha ciall aig an fhacal “sgoiltean” mar a gheibhear sa mhìneachadh ann an earrann 135(1) de dh'Achd an Fhoghlaim (Alba) 1980.

Tha fo-earrainnean (2) gu (8) de dh'earrann 8 a' buntainn ri stiùireadh fo fho-earrann (1) mar a tha iad a' buntainn ri stiùireadh fo fho-earrann (1) den earrainn sin.

(2A) ~~Feumaidh~~ **Feumaidh** ùghdarras poblach buntainneach sam bith air a bheil dleastanasan a bhuineas ri foghlam Gàidhlig, no libhrigeadh foghlam Gàidhlig, aire a thoirt don stiùireadh ann a bhith a' coileanadh nan dleastanasan aca, far a bheil e follaiseach gu bheil an stiùireadh fo fho-earrainn

Earrann 8 – Stiùireadh, cuideachadh, msaa bhon Bhòrd

(2) Ann a bhith ag ullachadh an stiùiridh, feumaidh am Bòrd–

(a) dreachd den stiùireadh fhoillseachadh,

(b) sanasachd a dhèanamh air a' chothrom gus beachdan a thoirt seachad air an dreachd den stiùireadh fo fho-earrann

(3) taobh a-staigh ùine a mhaireas co-dhiù 3 mìosan a dh'fhaodas am Bòrd a chomharrachadh, agus

(c) ealla a ghabhail ri beachdan sam bith a gheibh e rè na h-ùine sin.

(3) Faodaidh neach sam bith a tha airson beachd a thoirt don Bhòrd mun dreachd den stiùireadh sin a dhèanamh taobh a-staigh na h-ùine a chaidh a chomharrachadh gus fo-earrann (2) a choileanadh.

(4) Feumaidh Ministearan na h-Alba–

(a) aonta a chur ris an stiùireadh le atharraichean no às an aonais, no

(b) an stiùireadh a dhiùltadh agus, ma nì iad sin, faodaidh iad iarraidh air a' Bhòrd mar nì riatanach stiùireadh ath-leasaichte ullachadh agus a chur a-steach thuca, taobh a-staigh ùine a dh'fhaodas iad ainmeachadh.

(5) Nuair a thèid stiùireadh ath-leasaichte a chur a-steach thuca, feumaidh Ministearan na h-Alba–

(a) aonta a chur ris an stiùireadh, no

(b) òrdugh a thoirt don Bhòrd gus an stiùireadh fhoillseachadh ann an cruth is seagh a tha Ministearan na h-Alba a' meas iomchaidh.

(6) Às dèidh don stiùireadh aonta fhaighinn no, a rèir mar a bhios a' chùis, nuair a bheir Ministearan na h-Alba òrdugh seachad gus fhoillseachadh, feumaidh am Bòrd fhoillseachadh ann an dòigh a tha e a' meas iomchaidh.

(7) Faodaidh am Bòrd stiùireadh a thèid fhoillseachadh fo fho-earrann (6) atharrachadh no a chùl-ghairm, agus tha fo-earrainnean (2) gu (6) a' buntainn ri atharraichean

(8) Mus cùl-ghairm e stiùireadh foillsichte fo fho-earrann (6), feumaidh am Bòrd cead fhaighinn bho Mhinistearan na h-Alba.

(a) aonta a chur ris an stiùireadh le atharraichean no às an aonais, no

(b) an stiùireadh a dhiùltadh agus, ma nì iad sin, faodaidh iad iarraidh air a' Bhòrd mar nì riatanach stiùireadh ath-leasaichte ullachadh agus a chur a-steach thuca, taobh a-staigh ùine a dh'fhaodas iad ainmeachadh.

(5) Nuair a thèid stiùireadh ath-leasaichte a chur a-steach thuca, feumaidh Ministearan na h-Alba–

(a) aonta a chur ris an stiùireadh, no

(b) òrdugh a thoirt don Bhòrd gus an stiùireadh fhoillseachadh ann an cruth is seagh a tha Ministearan na h-Alba a' meas iomchaidh.

(6) Às dèidh don stiùireadh aonta fhaighinn no, a rèir mar a bhios a' chùis, nuair a bheir Ministearan na h-Alba òrdugh seachad gus fhoillseachadh, feumaidh am Bòrd fhoillseachadh ann an dòigh a tha e a' meas iomchaidh.

(7) Faodaidh am Bòrd stiùireadh a thèid fhoillseachadh fo fho-earrann (6) atharrachadh no a chùl-ghairm, agus tha fo-earrainnean (2) gu (6) a' buntainn ri atharraichean

(8) Mus cùl-ghairm e stiùireadh foillsichte fo fho-earrann (6), feumaidh am Bòrd cead fhaighinn bho Mhinistearan na h-Alba.

Tha an Stiùireadh seo air fhoillseachadh fo Earrann 9 de dh'Achd na Gàidhlig (Alba) 2005, a tha air atharrachadh le Achd an Fhoghlaim (Alba) 2016 bho 15 Iuchar 2016, agus tha e a' fàgail dleastanas air Bòrd na Gàidhlig an Stiùireadh seo fhoillseachadh agus cuideachd a' fàgail dleastanas air ùghdarrasan foghlaim agus ùghdarrasan poblach buntainneach eile aire a thoirt don Stiùireadh seo nuair a tha an obair aca a' buntainn ri foghlam Gàidhlig no ri bhith lìbhrigeadh foghlam Gàidhlig

Achd an Fhoghlaim (Alba) 2016 – Earrann 12(6)

Measaidhean iomlan

(6) Nuair a nì iad co-dhùnadh fo fho-earrann (5), feumaidh ùghdarras foghlaim aire a thoirt do—

(b) stiùireadh sam bith fo earrann 9 de dh'Achd na Gàidhlig (Alba) 2005,

Feumaidh ùghdarrasan foghlaim aire a thoirt don Stiùireadh seo nuair a tha iad a' dèanamh measadh iomlan gus faicinn a bheil FBG a dhìth san sgìre mheasaidh FBG ainmichte agus nuair a tha iad a' dèanamh co-dhùnadh am bu chòir dhaibh FBG a stèidheachadh (feumaidh ùghdarrasan foghlaim co-dhùnadh a dhèanamh gus FBG a stèidheachadh, mura h-eil e mì-reusanta sin a dhèanamh ri linn nan cùisean ann an earrann 12(6)). Tha Pàirt 1 den Stiùireadh seo gu sònraichte mun phròiseas mheasaidh airson FBG.

Achd an Fhoghlaim (Alba) 2016 – Earrann 12(6)

An dleastanas taic a thoirt do dh'fhoghlam agus ionnsachadh tron Ghàidhlig agus an cur air adhart

Le bhith coileanadh an dleastanais seo a thaobh taice fo fho-earrann (2) a thaobh foghlaim mar a tha e air a mhìneachadh san fho-earrann sin, feumaidh ùghdarras foghlaim –

(c) aire a thoirt do stiùireadh sam bith fo earrann 9 de dh'Achd na Gàidhlig (Alba) 2005.

Feumaidh ùghdarrasan foghlaim aire cuideachd a thoirt don Stiùireadh seo nuair a tha iad a' coileanadh an dleastanais aca gus taic a thoirt do FtG agus FLI agus an dà sheòrsa foghlaim sin a chur air adhart.

MÌNEACHAIDHEAN REACHDAIL

Tha an earrann seo den Stiùireadh Reachdail a' sealltainn mhineachaidhean reachdail de phrìomh abairtean co-cheangailte ri foghlam Gàidhlig.

San Stiùireadh Reachdail seo, a rèir nan Achdan buntainneach:

Tha **'foghlam Gàidhlig'** a' ciallachadh foghlam far a bheilear a' teagasg agus ag ionnsachadh a bhith a' cleachdadh is a' tuigsinn na Gàidhlig mar a tha i air a cleachdadh ann an Alba, no mun Ghàidhlig mar a tha i air a cleachdadh ann an Alba, no tron Ghàidhlig mar a tha i air a cleachdadh ann an Alba (faicibh earrann 10(1) de dh'Achd na Gàidhlig (Alba) 2005)

Tha **'foghlam tron Ghàidhlig'** a' ciallachadh teagasg agus ionnsachadh tron Ghàidhlig, mar a tha i air a bruidhinn ann an Alba (faicibh earrann 18(2) de dh'Achd an Fhoghlaim (Alba) 2016 agus paragraf 12 de chlàr 1 airson Achd nan Sgoiltean (Co-chomhairleachadh) (Alba) 2010)

Tha **'foghlam luchd-ionnsachaidh na Gàidhlig'** a' ciallachadh a bhith a' teagasg Gàidhlig do sgoilearan, agus iad ag ionnsachadh a' chànan, a tha ann am foghlam far a bheil Beurla na prìomh chànan teagaisg (faicibh earrann 18(2) de dh'Achd an Fhoghlaim (Alba) 2016).

Tha **'tràth-ionnsachadh is cùram-chloinne'** a' ciallachadh seirbheis, le foghlam is cùram, de sheòrsa a tha freagarrach ann an suidheachadh àbhaisteach do chloinn a tha fo aois sgoile, le aire ga thoirt do cho cudromach 's a tha co-chonaltradh is eòlas eile a gheibhear a bheir taic do dh'ionnsachadh is leasachadh ann an àrainneachd chùramach is thaiceil (faicibh earrann 46 de dh'Achd na Cloinne is nan Daoine Òga (Alba) 2014).

Tha **'ùghdarras foghlaim'** a' ciallachadh comhairle air a stèidheachadh fo earrann 2 de dh'Achd an Riaghaltais Ionadail msaa (Alba) 1994, agus bidh 'sgìre', a bhuineas ri ùghdarras foghlaim, air a tuigsinn a rèir na h-earrainn sin (faicibh earrann 135 de dh'Achd an Fhoghlaim (Alba) 1980).

Tha **'pàrant'** a' gabhail a-steach neach-dìon agus neach sam bith ris a bheil e an urra dleastanasan pàrant a choileanadh no aig a bheil dleastanasan pàrant do phàiste no neach òg, no aig a bheil cùram do phàiste no neach òg (faicibh earrann 135 de dh'Achd an Fhoghlaim (Alba) 1980 agus earrann 1(3) de Achd na Cloinne (Alba) 1995).

Nòtaichean air briathrachas co-cheangailte ri sgìrean

Tha **'Sgìre Mheasaidh FBG'** a' buntainn ri tagradh measaidh a nithear fo Achd an Fhoghlaim (Alba) 2016 agus tha e a' ciallachadh sgìre a tha ùghdarras foghlaim air a chomharrachadh far a bheil iad an dùil measadh a dhèanamh gus faicinn a bheil FBG a dhìth (faicibh earrann 8 de dh'Achd an Fhoghlaim (Alba) 2016 agus paragrafan 1.14-26 den Stiùireadh seo).

Tha **'Sgìre-sgoile'** a' buntainn ri sgoil a tha air a stèidheachadh mu thràth agus tha e a' ciallachadh sgìre a tha ùghdarras foghlaim air a chomharrachadh mar sgìre às an tìg na sgoilearan a thèid chun na sgoile sin (faicibh earrainnean 28A is 28B de dh'Achd an Fhoghlaim (Alba) 1980 agus 2.53-56 den Stiùireadh seo).

Tha na cùisean air am feum ùghdarras foghlaim beachdachadh nuair a tha iad a' comharrachadh nan seòrsaichean sgìrean seo air am mìneachadh ann an earrainnean reachdais eile agus dh'fhaodadh gum feum ùghdarrasan foghlaim beachdachadh air cùisean gu math eadar-dhealaichte agus bidh sin a rèir an t-suidheachaidh ionadail aca fhèin.

PÀIRT 1 – ACHD AN FHOGHLAIM (ALBA) 2016

Tha a' phàirt seo a' toirt Stiùireadh seachad air na cumhachan Gàidhlig a th' ann an Achd an Fhoghlaim (Alba) 2016 ("Achd 2016"); tha na cumhachan sin a' stèidheachadh a' phròiseis gus measadh iarraidh bho ùghdarras foghlaim gus faicinn a bheil foghlam bun-sgoile tron Ghàidhlig (FBG) a dhìth agus an dleastanas gus taic a thoirt do dh'fhoghlam Gàidhlig agus a chur air adhart.

Chaidh cumhachan Achd 2016 a chur an gnìomh air 1 Gearran 2017 ach dh'fhaodadh gum bi Pàirt 1 den Stiùireadh seo feumail dhuibh ron cheann-latha sin gus an urrainn dhuibh ullachadh airson cur an gnìomh nan cumhachan.

Tagraidhean Measaidh

(Earrann 7 de dh'Achd 2016)

Faodaidh pàrantan le clann fo aois sgoile, agus nach eil air tòiseachadh sa bhun-sgoil fhathast, measadh iarraidh, gus faicinn a bheil FBG a dhìth, bho ùghdarras foghlaim na sgìre far a bheil am pàiste a' fuireach.

1.1 Faodaidh pàrant le pàiste fo aois sgoile, agus nach eil air tòiseachadh sa bhun-sgoil fhathast, measadh iarraidh, gus faicinn a bheil FBG a dhìth, bho ùghdarras foghlaim na sgìre far a bheil am pàiste a' fuireach.

1.2 Mus cuir iad tagradh a-steach airson measadh gus faicinn a bheil FBG a dhìth, thathar a' moladh gum faigh pàrantan a-mach a bheil gus nach eil foghlam FBG ri fhaighinn ann an sgìre an ùghdarras foghlaim mu thràth, agus gum bu chòir dhaibh, sa chiad dol a-mach, fios a chur chun an ùghdarras foghlaim feuch an urrainn don phàiste aca a dhol gu aonad no sgoil a tha stèidhichte mu thràth ann an sgìre an ùghdarras foghlaim. Bu chòir do phàrantan cuimhneachadh nach e tagradh airson measadh gus faicinn a bheil FBG a dhìth an aon rud ri iarrtas gus am pàiste aca a chlàradh airson aonad no sgoil FBG a th' ann mu thràth, no airson aonad no sgoil a dh'fhaodadh a bhith air an stèidheachadh (faicibh paragrafan 1.61 agus 2.53-56).

1.3 Tha Ministearan na h-Alba air riaghailtean a stèidheachadh fo earrann 7(5) agus (6) de dh'Achd 2016, agus iad air cur air dòigh gu bheil foirm ri fhaighinn a dh'fheumas pàrant a chleachdadh nuair a tha iad a' cur tagradh gu ùghdarras foghlaim airson measadh iarraidh gus faicinn a bheil FBG a dhìth Thèid na riaghailtean sin a chur an gnìomh air 1 Gearran 2017, agus sin a' chiad latha air am faodar tagradh a dhèanamh. Gheibhear am Foirm airson Tagradh Measaidh airson FBG air làrach-lìn Riaghaltas na h-Alba.

1.4 Thathar a' moladh gum bi duilleag aig gach ùghdarras foghlaim air an làraich-lìn aca le fiosrachadh do phàrantan air mar as urrainn don phàiste aca cothrom fhaighinn air FtG san sgìre aig an ùghdarras foghlaim. Thathar a' coimhead air seo mar an nì as lugha a bu chòir do dh'ùghdarras foghlaim a bhith a' dèanamh airson an dleastanas aca a choileanadh gus taic a thoirt do dh'fhoghlam is ionnsachadh tron Ghàidhlig agus an cur air adhart (faicibh paragraf 1.66). Air an duilleig sin bu chòir fiosrachadh a bhith ann air na cothroman a th' ann mu thràth air FtG (aig ìre sam bith) ann an sgìre an ùghdarras foghlaim, agus fiosrachadh air mar as urrainn do neach measadh iarraidh gus faicinn a bheil FBG a dhìth. Bu chòir don Fhoirm airson Tagradh Measaidh airson FBG agus an Stiùireadh seo a bhith rim faighinn air an duilleig sin no bu chòir ceanglaichean ris na sgrìobhainnean sin a bhith air an duilleig.

1.5 Cuideachd, bu chòir fiosrachadh mionaideach is soilleir a bhith ann air a' phròiseas gus tagradh a chur a-steach, a' gabhail a-steach fios mun t-seòladh puist-d dham bu chòir an dreachd dhidseatach den fhoirm a chur agus, ma thathar a' cur lethbhreac pàipeir den fhoirm a-steach, an seòladh puist dham bu chòir am foirm a chur. Ma bheir ùghdarrasan foghlaim fiosrachadh mionaideach is soilleir seachad mu bhith a' cur tagradh a-steach, cuidichidh sin iad le bhith a' dèanamh cinnteach gun tèid tagraidhean a chur chun an sgioba cheart agus gun tèid dèiligeadh riutha a rèir a' chlàir-ama ris am feumar cumail fo Achd 2016.

1.6 San fhoirm thathar ag iarraidh air pàrantan fianais a chur na chois airson latha-breith a' phàiste aca agus fianais air an àite-chòmhnaidh aig a' phàiste. Tha liosta de ghrunn sgrìobhainnean-aithneachaidh coitcheann ann, ach cuideachd tha bogsa ann 'sgrìobhainn(ean) eile' agus thathar a' moladh do phàrantan gun coimhead iad air làrach-lìn an ùghdarras fhoghlaim gu bheil iad a' cur tagradh, feuch dè na sgrìobhainnean-aithneachaidh a tha an t-ùghdarras foghlaim sin a' moladh mar fhianais

1.7 Tha fiosrachadh ann a dh'fheumas a bhith san tagradh:

- Feumaidh an tagradh a bhith a' buntainn ri aon phàiste a-mhàin, agus bu chòir an ainmeachadh san tagradh.
- Cuideachd, feumaidh fianais a bhith anns an tagradh, no leis an tagradh, a sheallas gu bheil iarrtas ann airson FBG bho phàrantan le clann eile a tha a' fuireach ann an sgìre an aon ùghdarras fhoghlaim agus a tha air an aon bhliadhna ris a' phàiste a chaidh ainmeachadh

1.8 Cuideachd, faodar fianais a thoirt seachad, an cois tagraidh bho phàrant, a tha a' sealltainn gu bheil iarrtas ann airson FBG bho phàrantan le clann eile fo aois sgoile a tha cuideachd a' fuireach ann an sgìre an aon ùghdarras fhoghlaim ach a tha air bliadhna eadar-dhealaichte bhon phàiste a chaidh ainmeachadh. Tha am foirm a tha Ministearan na h-Alba air a chur air dòigh a' sealltainn an fhiosrachaidh a dh'fheumas a bhith ann an tagradh sam bith a chuireas pàrant a-steach do dh'ùghdarras fhoghlaim.

1.9 Ged nach fheum sibh ach fianais a thoirt seachad airson clann a tha air an aon bhliadhna ri ur pàiste fhèin, tha an cothrom ann an tagradh a dhèanamh nas treasa ma tha fianais ann de dh'iarrtas bho phàrantan le clann eile bho bhliadhnaichean eile. Oir feumaidh ùghdarrasan foghlaim aire a thoirt, nuair a tha iad a' dèanamh measadh iomlan, don fhiosrachadh uile ris an do ghabh iad ealla nuair a rinn iad ciad mheasadh (faicibh paragraf 1.28).

1.10 Feumaidh ùghdarrasan foghlaim cuideachd aire a thoirt do dh'fhiosrachadh sam bith a th' aca mu dheidhinn an iarrais a tha san sgìre aca airson FBG bho phàrantan le clann a tha fo aois sgoile agus nach eil air tòiseachadh sa bhun-sgoil fhathast, co-dhiù a tha iad air an aon bhliadhna ris a' phàiste a chaidh ainmeachadh no air bliadhna eile. Dh'fhaodadh gum bi àite ann do Bhòrd na Gàidhlig agus Comann nam Pàrant gus pàrantan a chuideachadh le seo. Dh'fhaodadh na buidhnean sin taic is comhairle a thoirt do phàrantan a thaobh a bhith a' faighinn fianais mu dheidhinn an iarrais a th' ann airson FBG bho phàrantan le clann eile a tha air an aon bhliadhna no air bliadhna eile.

1.11 An-dràsta, chan eil tagradh bho phàrant ach a' toirt air ùghdarrasan measadh a dhèanamh airson foghlam bun-sgoile agus tha earrann 18(2) de dh'Achd 2016 ga dhèanamh soilleir nach eil 'foghlam bun-sgoile' a' gabhail a-steach tràth-ionnsachadh agus cùram-chloinne. Chan eil tagradh a' fàgail dleastanas air ùghdarras fhoghlaim gus measadh a dhèanamh gus faicinn a bheil FtG a dhìth aig ìre tràth-ionnsachaidh agus cùraim-chloinne no aig ìre na h-àrd-sgoile.

1.12 San àm ri teachd, 's dòcha gun toir Ministearan na h-Alba, tro riaghailtean, riatanas a-steach far am feum ùghdarrasan foghlaim dèiligeadh ri tagradh bho phàrant airson measadh gus faicinn a bheil FBG a dhìth mar thagraidh gus measadh a dhèanamh gus faicinn a bheil FtG a dhìth aig ìre tràth-ionnsachaidh agus a thaobh cùraim-chloinne. Nan deigheadh na riaghailtean sin a chur an gnìomh, chuidicheadh e le bhith dèanamh cinnteach gum biodh FtG aig ìre tràth-ionnsachaidh agus seirbheisean cùram-chloinne na Gàidhlig agus FBG (i.e FtG aig ìre na bun-sgoile) ag obair còmhla, gus am biodh leantailachd ann am foghlam bogaidh na cloinne.

1.13 Ach, fiù 's gun a bhith a' leudachadh nan cumhachdan a th' aig Achd 2016, faodaidh ùghdarrasan foghlaim roghnachadh iad fhèin FtG a stèidheachadh aig ìre tràth-ionnsachaidh agus cùraim-chloinne agus thathar a' sùileachadh gun dèan iad an dìcheall gus ìre de leantailachd a chur air dòigh a thaobh FtG, a rèir a' Phlana Ghàidhlig aca fhèin agus a rèir Plana Nàiseanta na Gàidhlig. Tha Riaghaltas na h-Alba air a ràdh gun tèid beachdachadh air leudachadh a dhèanamh air Achd 2016 san àm ri teachd, nuair a bhios e iomchaidh a thaobh an ionmhais is nan goireasan a bhiodh a dhìth. **Nòta 1**

Sgìrean Measaidh FBG

(Earrann 8 de dh'Achd 2016)

Feumaidh ùghdarrasan foghlaim sgìre a chomharrachadh mar sgìre mheasaidh FBG. Seo an sgìre far an tèid tagradh bho phàrant a mheasadh.

1.14 Nuair a gheibh ùghdarras foghlaim tagradh bho phàrant fo Achd 2016, feumaidh iad an sgìre a chomharrachadh far a bheil iad a' dol a dhèanamh measadh gus faicinn a bheil FBG a dhìth. Canar 'sgìre mheasaidh FBG' ris an sgìre seo

1.15 Bu chòir do sgìre mheasaidh FBG a bhith na sgìre far a bheil an t-ùghdarras foghlaim den bheachd gum biodh e reusanta airson clann a tha a' fuireach san sgìre sin siubhal gu aonad/sgoil FBG sam bith a thèid a stèidheachadh às dèidh measadh fo Achd 2016. Bidh a' chùis eadar-dhealaichte a rèir nan diofar shuidheachaidhean ionadail agus bu chòir do na h-ùghdarrasan foghlaim ealla a ghabhail ri sin. Mura h-eil FBG ri fhaighinn mu thràth, bhiodh e feumail nam beachdaicheadh an t-ùghdarras foghlaim aig an ìre seo air càit an gabhadh aonad no sgoil FBG a stèidheachadh.

1.16 Fo Achd 2016 bu chòir do dh'ùghdarras foghlaim, nuair a tha iad a' comharrachadh sgìre mheasaidh FBG, feuchainn ri frithealadh, cho fad 's a tha e reusanta, air an iarrtas a th' ann airson FBG bho na daoine a tha air an ainmeachadh san tagradh agus iarrtas sam bith eile airson FBG air a bheil fios aig an ùghdarras foghlaim bho phàrantan le clann a tha fo aois sgoile, nach eil air tòiseachadh sa bhun-sgoil fhathast agus a tha a' fuireach ann an sgìre an ùghdarras foghlaim sin.

1.17 Cuideachd, feumaidh ùghdarrasan foghlaim aire a thoirt do chùisean eile a bheir buaidh, no a dh'fhaodadh buaidh a thoirt, air mar a thèid frithealadh gu reusanta air an iarrtas san sgìre mheasaidh. Dh'fhaodadh iad sin a bhith a' gabhail a-steach:

- far a bheil clann a tha air ainmeachadh san tagradh a' fuireach;
- far a bheil clann eile, a tha ag iarraidh àite ann am FBG agus mu bheil fios aig an ùghdarras foghlaim, a' fuireach; no
- cho furasta 's a tha no a bhios e do chloinn aonadan/sgoiltean FBG a th' ann mu thràth, no a dh'fhaodadh a bhith ann, a ruighinn no cothrom fhaighinn air FBG sna h-aonadan/sgoiltean sin

1.18 Thathar a' moladh gum beachdaich ùghdarrasan foghlaim air a bhith ag obair còmhla ri ùghdarrasan foghlaim a tha rin taobh nuair a tha iad a' comharrachadh sgìrean measaidh FBG. Ged nach eil seo riatanach fo Achd 2016, cuidichidh seo le planadh agus goireasan airson nan cothroman a th' ann air FBG, agus airson nan cothroman a dh'fhaodadh a bhith ann san àm ri teachd

1.19 Ach, chan eilear a' moladh gun stèidhich ùghdarrasan foghlaim sgìrean measaidh FBG suidhichte mus fhaigh iad tagradh Tha an dleastanas fo Achd 2016 a' toirt air ùghdarrasan foghlaim na sgìrean a chomharrachadh le bhith a' gabhail ealla ris an fhianais a tha san tagradh gu bheil daoine ag iarraidh FBG agus ri iarrtas sam bith bho dhaoine eile air a bheil fios aca nuair a gheibh iad an tagradh.

1.20 Gabhaidh sgìre an ùghdarrais fhoghlaim air fad a chomharrachadh mar sgìre mheasaidh FBG. Bhiodh sin a rèir meud sgìre an ùghdarrais fhoghlaim agus mar a ghabhadh frithealadh, gu reusanta, air an iarrtas a tha san sgìre air fad, agus a rèir dè cho furasta 's a bhiodh e do chloinn na sgoiltean no aonadan FBG a bh' ann mu thràth, no a dh'fhaodadh a bhith ann, a ruighinn no cothrom fhaighinn air FBG sna h-aonadan/sgoiltean FBG sin, agus a rèir far a bheil a' chlann a' fuireach mu bheil fianais gu bheil iad ag iarraidh àite ann am FBG.

1.21 Ged a tha na slatan-tomhais seo a' ciallachadh gum faodadh gum biodh sgìre ùghdarrais fhoghlaim nas lugha (a rèir farsaingeachd) a bhith air a comharrachadh mar aon sgìre mheasaidh FBG, cha bhiodh e cho coltach gun tachradh sin ann an ùghdarras foghlaim nas motha, seach gu bheil e mar uallach air ùghdarras aire a thoirt do cho furasta 's a bhiodh e aonadan/sgoiltean FBG a th' ann mu thràth, no a dh'fhaodadh a bhith ann, a ruighinn no cothrom fhaighinn air FBG annta, agus aire a thoirt do far a bheil a' chlann a' fuireach mu bheil fianais gu bheil iad ag iarraidh àite ann am FBG

1.22 Ged a bhios sgìrean-sgoile stèidhichte aig ùghdarras foghlaim airson aonadan/sgoiltean FBG a th' ann mu thràth, faodaidh pàrantan fhathast tagradh a chur a-steach airson measadh gus faicinn a bheil FBG a dhìth fo Achd 2016. Dh'fhaodadh pàrant tagradh a chur a-steach agus dh'fheumadh an t-ùghdarras foghlaim sgìre mheasaidh FBG a chomharrachadh a rèir fianais sam bith mu iarrtas airson FBG a tha san tagradh agus iarrtas sam bith eile a tha fios aca mu dheidhinn san sgìre aca.

1.23 Mar a tha e air a mhìneachadh air duilleig 9 den Stiùireadh seo, ged a bhithear a' gabhail ealla ris an aon seòrsa chùisean ann a bhith a' stèidheachadh an dà sheòrsa sgìre, chan eil sin a' ciallachadh gum bi sgìre mheasaidh FBG an aon rud ri sgìre-sgoile sam bith a th' ann mu thàth. Tha sgìrean-sgoile a' buntainn ri sgoiltean no aonadan a th' ann mu thràth, ach thèid sgìrean measaidh FBG a chomharrachadh nuair a thathar a' dèanamh measadh gus faicinn a bheil sgoil no aonad ùr a dhìth. Tha sin a' ciallachadh gum bu chòir do sgìrean measaidh FBG a bhith air an comharrachadh gun a bhith gabhail ealla ris na sgìrean-sgoile a th' ann mu thràth, ach a-mhàin le bhith a' gabhail ealla ri fianais mun iarrtas airson FBG a gheibhear san tagradh agus iarrtas sam bith eile air a bheil fios a thaobh cloinne fo aois sgoile nach eil air tòiseachadh sa bhun-sgoil fhathast.

1.24 Nuair a tha ùghdarras foghlaim a' comharrachadh sgìre mheasaidh FBG, bu chòir dhaibh cuideachd aire a thoirt do:

- na th' ann de thoglaichean a tha rim faighinn san sgìre aca agus cho freagarrach 's a tha iad far a bheil FBG ga thabhann mu thràth no far an gabhadh FBG a stèidheachadh gu reusanta;
- far a bheil aonadan/sgoiltean sam bith far a bheil FBG ga libhrigeadh mu thràth san sgìre aca;
- far a bheil aonadan/sgoiltean sam bith far a bheil FBG ga libhrigeadh mu thràth ann an sgìrean ùghdarrasan foghlaim a tha rin taobh;

- dè cho comasach 's a bhiodh e do chloinn ann an sgìrean ùghdarrasan foghlaim a tha rin taobh cothrom fhaighinn air aonadan/sgoiltean FBG a th' ann mu thràth, no air aonadan/sgoiltean a dh'fhaodadh a bhith air an stèidheachadh mar thoradh air an tagradh, agus

- dè cho comasach 's a bhiodh e do chloinn san sgìre mheasaidh FBG a thathar a' moladh cothrom fhaighinn air FBG ann an sgìre ùghdarras foghlaim eile a tha ri taobh an ùghdarras fhoghlaim

1.25 Chan eil seo a' ciallachadh, ma tha fios air duilgheadasan a thaobh na ghabhas aonadan no sgoiltean a th' ann mu thràth de sgoilearan, gum feumadh ùghdarras foghlaim sgìre mheasaidh FBG a stèidheachadh a bha a dh'aona-ghnothach eadar-dhealaichte bhon sgìre-sgoile a bh' ann mu thràth airson nan aonadan no sgoiltean sin. Ach, tha seo a' ciallachadh gum biodh buaidh aig na cùisean sin air a' cho-dhùnadh aig an ùghdarras fhoghlaim, a bheil no nach eil iad a' dol a stèidheachadh aonad no sgoil FBG ùr san sgìre mheasaidh FBG.

1.26 Ma tha ùghdarras foghlaim, às dèidh dhaibh measadh iomlan a dhèanamh, ag iarraidh aonad no sgoil FBG a stèidheachadh agus ma thèid sgoil ùr FBG a stèidheachadh, dh'fheumadh iad sgìre-sgoile a stèidheachadh an uair sin airson na sgoile, ach chan fheumadh iad cumail ris an aon sgìre ris an sgìre mheasaidh FBG. Dh'fheumadh an t-ùghdarras foghlaim co-chomhairleachadh a chumail air an sgìre a tha iad am beachd a stèidheachadh mar sgìre-sgoile, mar a tha riatanach fo Achd nan Sgoiltean (Co-chomhairleachadh) (Alba) 2010.

Ciad Mheasaidhean agus Dleastanasan air Ùghdarrasan Foghlaim

(Earrainnean 9 agus 10 de dh'Achd 2016)

Nuair a gheibh ùghdarras foghlaim tagradh bho phàrant airson FBG, feumaidh iad measadh a dhèanamh gus faicinn a bheil FBG a dhìth. Às dèidh a' chiad mheasaidh, feumaidh an t-ùghdarras foghlaim co-dhùnadh a dhèanamh gum faodadh gu bheil FBG a dhìth anns an sgìre mheasaidh FBG no nach eil. 'S e an t-slat-tomhais airson a' cho-dhùnaidh seo gu bheil iarrtas ann airson FBG airson co-dhiù còigear chloinne a tha air an aon bhliadhna ro-sgoile.

1.27 Nuair a gheibh ùghdarras foghlaim tagradh bho phàrant airson FBG, bu chòir don ùghdarras fhoghlaim ciad mheasadh a dhèanamh gus faicinn a bheil FBG a dhìth san sgìre mheasaidh FBG a chaidh a chomharrachadh agus a thaobh na bliadhna air a bheil am pàiste a chaidh ainmeachadh san tagradh.

1.28 Anns a' chiad mheasadh seo, feumaidh an t-ùghdarras foghlaim aire a thoirt do dh'fhiosrachadh sam bith a th' aca mu dheidhinn an iarrtais a th' ann san sgìre airson FBG a bheir buaidh air an tagradh. Tha seo a' ciallachadh fiosrachadh sam bith a th' aca, bhon tagradh no bho àiteigin eile, air an iarrtas a th' ann airson FBG bho phàrantan le clann fo aois sgoile, nach eil air tòiseachadh sa bhun-sgoil fhathast. Faodaidh am fiosrachadh seo a bhith a' gabhail a-steach clann a tha air an aon bhliadhna ris a' phàiste a chaidh ainmeachadh, no clann a tha air bliadhna eile ach a tha fhathast fo aois sgoile.

1.29 Seach gum faod ùghdarrasan ionadail FBG a stèidheachadh aig àm sam bith, 's dòcha gum bi iad cuideachd ag iarraidh, sa mheasadh aca, ealla a ghabhail ri iarrtas sam bith air a bheil fios aca a thaobh cloinne a tha fuireach ann an sgìrean ùghdarrasan foghlaim a tha rin taobh.

Ach, chan fheumar aire a thoirt don fhiosrachadh seo mar phàirt den phròiseas reachdail fo Achd 2016, agus cha toir e buaidh air an t-slat-tomhais a thaobh na h-ìre-iarrtais a dh'fheumar a choileanadh

1.30 'S e an t-slat-tomhais a dh'fheumar a choileanadh airson measadh iomlan a dhèanamh fo Achd 2016: gu bheil an t-ùghdarras foghlaim riarachtaichte gu bheil iarrtas ann airson FBG san sgìre mheasaidh FBG bho phàrantan aig co-dhiù còignear chloinne, a tha a' fuireach san sgìre mheasaidh FBG, a chur gu FBG agus feumaidh a' chlann uile a bhith air an aon bhliadhna ro-sgoile; bu chòir am pàiste a chaidh ainmeachadh san tagradh a bhith air a c(h)unntadh san àireimh seo.

1.31 Ge-tà, tha fiosrachadh eile ann nach eil a' cur ris an àireimh chloinne airson na slait-tomhais sin ach a tha fhathast buntainneach: fiosrachadh dom feum ùghdarras foghlaim aire a thoirt aig ìre a' chiad mheasaidh (fiosrachadh mu iarrtas a thaobh cloinne air bliadhnaichean eadar-dhealaichte bhon phàiste a chaidh ainmeachadh); agus fiosrachadh eile dom **faod** ùghdarras foghlaim aire a thoirt aig àm sam bith nuair a tha iad a' beachdachadh air FBG a stèidheachadh a rèir an toil fhèin (mar fhiosrachadh mu rudan mar an t-iarrtas airson FBG ann an ùghdarrasan foghlaim eile rin taobh no ann am pàirtean eile de sgìre an ùghdarras fhoghlaim fhèin, ann an ceàrnaidhean nach eil san sgìre mheasaidh airson FBG).

1.32 'S e an t-adhbhar gu bheil e buntainneach gu bheil cothrom aig ùghdarrasan foghlaim, às dèidh a' chiad mheasaidh, diofar cheumannan a ghabhail. Nam measg tha, FBG a stèidheachadh no measadh iomlan a dhèanamh, fiù 's nuair nach coileanar an t-slat-tomhais far am feum còignear chloinne a bhith ann air an aon bhliadhna (faicibh paragrafan 1.38-39). Dh'fhaodadh gum bi ùghdarras foghlaim ag iarraidh na ceumannan seo a ghabhail às dèidh dhaibh coimhead air an iarrtas a th' ann airson FBG san fharsaingeachd a thaobh cloinne bho dhiofar bhliadhnaichean agus air fiosrachadh sam bith eile a th' aca.

1.33 'S e am fiosrachadh air am feum ùghdarrasan foghlaim beachdachadh aig ìre a' chiad mheasaidh, am fiosrachadh mun iarrtas a th' ann, agus feumaidh iad an uair sin am fiosrachadh sin a thoirt seachad do na daoine ainmichte ann an Earrann 12(3) de dh'Achd 2016 airson gum faod iadsan beachdachadh air nuair a thèid iarraidh orra mar phàirt den measadh iomlan. Ge-tà, ma tha ùghdarras foghlaim air beachdachadh air fiosrachadh nas fharsainge, bhiodh e na dheagh chleachdadh am fiosrachadh sin cuideachd a thoirt seachad do na daoine ainmichte ann an Earrann 12(3). Oir, feumaidh ùghdarras foghlaim, fo Earrann 12(6)(c), beachdachadh a-rithist air an fhiosrachadh uile mu iarrtas ris an do ghabh iad ealla aig ìre a' chiad mheasaidh.

1.34 Às dèidh a' chiad mheasaidh, feumaidh ùghdarras foghlaim breith a thoirt seachad gum faodadh gu bheil FBG a dhìth san sgìre mheasaidh FBG no nach eil. Tha mìneachadh ann an Achd 2016 a thaobh dè thathar a' ciallachadh nuair a dh'fhaodadh FBG a bhith a dhìth: sin nuair a tha iarrtas ann airson FBG airson co-dhiù còignear chloinne a tha air an aon bhliadhna ro-sgoile agus an còignear sin a' gabhail a-steach a' phàiste a chaidh ainmeachadh san tagradh.

1.35 Fo Earrann 9(7) de dh'Achd 2016, faodaidh Ministearan na h-Alba tro riaghailtean an àireamh chloinne a tha dhìth, gus dearbhadh gum faodadh gu bheil FBG a dhìth, atharrachadh. Leis a' chumhachd seo, faodaidh Ministearan an àireamh atharrachadh airson Alba air fad no dìreach airson cuid a dh'ùghdarrasan foghlaim. Ma chleachdas Ministearan na h-Alba an cumhachd ann an Earrann 9(7)(a), thèid an àireamh atharrachadh agus buinidh an t-slat-tomhais ùr ris a h-uile ùghdarras foghlaim. Ma chleachdas Ministearan na h-Alba an cumhachd ann an Earrann 9(7)(b), tha sin a' ciallachadh gum faod iad slat-tomhais eadar-dhealaichte a stèidheachadh airson aon no barrachd ùghdarrasan foghlaim fa leth, no gum faod iad diofar shlatan-tomhais a stèidheachadh airson diofar ùghdarrasan foghlaim.

1.36 Ma chleachdas Ministearan na h-Alba an cumhachd ann an Earrann 9(7)(b), tha sin a' ciallachadh gum faod iad slat-tomhais eadar-dhealaichte a stèidheachadh airson aon no barrachd

ùghdarrasan foghlaim fa leth, no gum faod iad diofar shlatan-tomhais a stèidheachadh airson diofar ùghdarrasan foghlaim. Cuideachd, faodaidh Ministearan na h-Alba na cumhachdan seo a chleachdadh còmhla, le bhith ag atharrachadh na h-àireimh coitichinn agus le bhith stèidheachadh diofar àireamhan airson cuid a dh'ùghdarrasan foghlaim. **Nòta 2**

1.37 Ma chleachdas Ministearan na h-Alba fear seach fear de na cumhachdan sin, feumaidh na riaghailtean a bhith air an aontachadh le Pàrlamaid na h-Alba agus, ged nach e cumha reachdail a th' ann, thathar an dùil gun tèid co-chomhairleachadh a chumail a' sireadh bheachdan na feadhna air an toir na h-atharraichean buaidh.

1.38 Ma bheir ùghdarras foghlaim breith seachad **gum faodadh gu bheil FBG a dhìth** san sgìre mheasaidh FBG, tha dà roghainn aca, feumaidh iad:

- measadh iomlan a dhèanamh gus faicinn a bheil FBG a dhìth san sgìre mheasaidh FBG, mar a tha air a mhìneachadh gu h-ìosal; no
- roghnachadh, gun mheasadh iomlan a dhèanamh, na ceumannan a ghabhail a tha dhìth gus FBG a stèidheachadh san sgìre mheasaidh FBG a bhiodh, am beachd an ùghdarrais, freagarrach

1.39 Ma bheir ùghdarras foghlaim breith seachad **nach eil FBG a dhìth a rèir choltais** san sgìre mheasaidh FBG, tha trì roghainnean aca, feumaidh iad:

- a chur romhpa gun dad eile a dhèanamh gus FBG a stèidheachadh a thaobh an tagraidh sin a fhuaras bho phàrant; no
- roghnachadh, mar a dh'fhaodas iad, measadh iomlan a dhèanamh gus faicinn a bheil FBG a dhìth san sgìre mheasaidh FBG; no
- roghnachadh, gun mheasadh iomlan a dhèanamh, na ceumannan a ghabhail a tha dhìth gus FBG a stèidheachadh san sgìre mheasaidh FBG a bhiodh, am beachd an ùghdarrais, freagarrach

1.40 Ma roghnaicheas ùghdarras foghlaim, mar a tha saorsa aca a dhèanamh, FBG a stèidheachadh às dèidh a' chiad mheasaidh, feumaidh iad dèanamh cinnteach gum bi FBG air a stèidheachadh san sgìre mheasaidh ann an ùine, às dèidh dhaibh co-dhùnadh a dhèanamh, a tha reusanta a rèir an t-suidheachaidh air fad a th' ann. A thaobh sin, thathar a' moladh gum bu chòir don ùghdarras fhoghlaim gach ceum as urrainn dhaibh a ghabhail gus dèanamh cinnteach gum bi am FBG a tha iad an dùil a stèidheachadh ri fhaighinn aig toiseach na h-ath bhliadhna sgoile.

1.41 Nuair a nì ùghdarras foghlaim a' chiad mheasadh gus faicinn a bheil FBG a dhìth, às bith dè an co-dhùnadh a nì iad, feumaidh iad fios a chur chun a' phàrant a chuir tagradh a-steach mun bhreith a thug iad seachad a thaobh mar a dh'fhaodadh FBG a bhith a dhìth agus mun cho-dhùnadh a rinn iad a thaobh dè bha iad a' dol a dhèanamh, agus fios mu na h-adhbharan airson na breith agus a' cho-dhùnaidh aca. Cuideachd, feumaidh iad fios a chur gu pàrantan le clann eile air an robh iomradh san tagradh mar fhianais air an iarrtas. Feumaidh iad cuideachd am fiosrachadh seo fhoillseachadh air an làraich-lìn aca.

1.42 Feumaidh ùghdarras foghlaim na rudan seo a dhèanamh **taobh a-staigh sia seachdainean** bho gheibh iad tagradh. Tha seo a' ciallachadh gum faod pàrantan a bhith a' sùileachadh fios fhaighinn mu bhùil an tagraidh aca, às dèidh a' chiad mheasaidh, taobh a-staigh sia seachdainean bhon latha a gheibh an t-ùghdarras e. Seach gum feumar measadh iomlan a chrìochnachadh taobh a-staigh deich seachdainean bhon àm a nì an t-ùghdarras foghlaim co-dhùnadh measadh iomlan a dhèanamh (faic paragraf 1.54), 's e an ùine as fhaide a bheir aithisg fhoillseachadh mu mheasadh iomlan bhon latha a fhuaras tagradh bho phàrant sa chiad dol a-mach, sia seachdainean deug.

1.43 Feumar cumail gu dlùth ris na clàran-ama seo agus chan eil iad a' buntainn ri teirmean na sgoile. Gheibhear am prìomh fhiosrachadh mun iarrtas a th' ann airson FBG san tagradh, agus bhiodh e na dheagh chleachdadh nan cumadh ùghdarrasan foghlaim clàr leantainneach den fhiosrachadh eile a thaobh an iarrtais a th' ann airson FBG agus a thaobh chùisean eile dom feum iad aire a thoirt sa mheasadh iomlan. Nì sin cinnteach gun urrainn dhaibh cumail ris na clàran-ama seo daonnan.

Tagraidhean air nach Fheumar Measadh Dhèanamh

(Earrann 11 de dh'Achd 2016)

Chan fheum ùghdarras foghlaim ciad mheasadh a dhèanamh air tagradh bho phàrant ma chaidh tagradh a chur thuca mu thràth san dà bhliadhna mu dheireadh a thaobh na h-aon sgìre measaidh FBG.

1.44 Chan fheum ùghdarras foghlaim ciad mheasadh a dhèanamh air tagradh bho phàrant ma chaidh tagradh a chur thuca mu thràth san dà bhliadhna mu dheireadh a thaobh na h-aon sgìre measaidh FBG. Chan eil e gu diofar dè a' bhuil a bh' ann leis a' chiad mheasadh a chaidh a dhèanamh roimhe, agus chan eil e gu diofar co-dhiù a gheibhear tagradh bhon aon phàrant, bho phàrant le pàiste air an aon bhliadhna, no bho phàrant le pàiste air bliadhna eadar-dhealaichte.

1.45 Ge-tà, ma tha fianais ann gu bheil an suidheachadh air atharrachadh san dà bhliadhna sin, mar eisimpleir, tha barrachd chloinne ann le pàrantan a tha ag iarraidh FBG a stèidheachadh, bu chòir do phàrantan fios a chur chun an ùghdarras foghlaim mun sin. Dh'fhaodadh gun roghnaicheadh an t-ùghdarras foghlaim ciad mheasadh a dhèanamh, no, gu dearbh, FBG a stèidheachadh gun mheasadh sam bith.

Measaidhean Iomlan

(Earrainnean 12 agus 13 de dh'Achd 2016)

Nuair a tha ùghdarras foghlaim a' dèanamh measadh iomlan, feumaidh iad aire a thoirt do liosta de chùisean òrdaichte, agus feumaidh iad co-dhùnadh a dhèanamh FBG a stèidheachadh san sgìre mheasaidh FBG mura biodh e mì-reusanta sin a dhèanamh.

1.46 Faodaidh pàrantan cuideachd fios a chur gu Ministearan na h-Alba, oir tha an cumhachd aca fo Achd 2016, ann an suidheachaidhean a tha nam beachd-san freagarrach, stiùireadh a thoirt do dh'ùghdarras foghlaim ciad mheasadh a dhèanamh fo Achd 2016.

1.47 Anns a' chuid as motha de shuidheachaidhean, bidh ùghdarras foghlaim a' dèanamh measadh iomlan air sàillibh gu bheil iad air breith a thoirt seachad gum faodadh gu bheil FBG a dhìth san sgìre mheasaidh FBG. Ach faodaidh iad cuideachd measadh iomlan a dhèanamh nuair nach deach an t-slat-tomhais de cho-dhiù còignear chloinne a choileanadh agus nuair a tha iad air breith a thoirt seachad nach eil FBG a dhìth a rèir choltais san sgìre mheasaidh FBG.

1.48 Nuair a tha ùghdarras foghlaim air tagradh fhaighinn bho phàrant agus gu bheil iad air co-dhùnadh a dhèanamh measadh iomlan a dhèanamh gus faicinn a bheil FBG a dhìth ann an sgìre mheasaidh FBG, feumaidh iad fios a chur gu Foghlam Alba, Bòrd na Gàidhlig, Comann nam Pàrant agus Fòram Nàiseanta Pàrantan na h-Alba leis a' bhreith a thug iad seachad air mar a dh'fhaodadh gu bheil FBG a dhìth no nach eil e dhìth a rèir choltais san sgìre mheasaidh FBG.

1.49 Feumaidh an t-ùghdarras foghlaim fiosrachadh a thoirt do na buidhnean gu h-àrd mun tagradh bhon phàrant agus fiosrachadh sam bith ris am feumadh an t-ùghdarras foghlaim ealla a ghabhail sa chiad mheasadh a thaobh an iarrtais a bh' ann airson FBG san sgìre mheasaidh FBG. Feumaidh iad an uair sin beachdan nam buidhnean sin iarraidh air an fhiosrachadh agus air a' bhreith a thug an t-ùghdarras foghlaim seachad air mar a dh'fhaodadh FBG a bhith a dhìth

1.50 Feumaidh Foghlam Alba agus Bòrd na Gàidhlig na beachdan sin a thoirt seachad **taobh a-staigh ceithir seachdainean** bho chaidh iarraidh orra. Chan eil dleastanas air Comann nam Pàrant agus Fòram Nàiseanta Pàrantan na h-Alba beachdan a thoirt seachad, ach faodaidh iad seo a dhèanamh taobh a-staigh na h-aon ùine. Thèid iarraidh air na ceithir buidhnean seo beachdan a thoirt seachad agus measadh a dhèanamh air a' bhreith a thug an t-ùghdarras foghlaim seachad a thaobh mar a dh'fhaodadh gu bheil no nach eil FBG dhìth san sgìre. Ann a bhith a' dèanamh sin, thathar an dùil gun tarraing iad air an eòlas spèisealta a th' aca aig ìre nàiseanta agus gum beachdaich iad air mar a dh'fhaodadh FBG a bhith a dhìth agus air mar a ghabhadh FBG a stèidheachadh san sgìre mheasaidh FBG agus iad a' gabhail ealla ris an t-suidheachadh a th' ann an Alba san fharsaingeachd a thaobh phàrantan, Gàidhlig agus foghlam

1.51 Feumaidh ùghdarras foghlaim aire a thoirt do liosta de chùisean òrdaichte nuair a tha iad a' dèanamh measadh iomlan, air am mìneachadh ann am paragraf 1.52 gu h-ìosal; agus feumaidh iad an uair sin FBG a stèidheachadh san sgìre mheasaidh FBG mura biodh e mì-reusanta sin a dhèanamh.

1.52 'S iad na cùisean air am feum iad beachdachadh:

- **Beachdan bho luchd-comhairleachaidh reachdail:** Feumaidh ùghdarrasan foghlaim aire a thoirt do bheachdan sam bith a gheibh iad bho Fhoghlam Alba, Bòrd na Gàidhlig, Comann nam Pàrant agus Fòram Nàiseanta Pàrantan na h-Alba, taobh a-staigh ceithir seachdainean bho chaidh iarraidh orra beachdan a thoirt seachad. Bidh na beachdan sin a' buntainn ris a' cho-dhùnadh a rinn an t-ùghdarras foghlaim a thaobh mar a dh'fhaodadh FBG a bhith a dhìth agus ris an fhiosrachadh a fhuair an luchd-comhairleachaidh bhon ùghdarras.
- **Stiùireadh airson Foghlam Gàidhlig:** Feumaidh ùghdarrasan foghlaim aire a thoirt don Stiùireadh seo, agus tionndadh sam bith eile dheth a thig a-mach san àm ri teachd.
- **Fiosrachadh bhon chiad mheasadh:** Feumaidh ùghdarrasan foghlaim aire a thoirt don fhiosrachadh a bh' aca nuair a rinneadh a' chiad mheasadh air an tagradh bhon phàrant, a' gabhail a-steach far an robh a' chlann a' fuireach san sgìre mheasaidh FBG a chaidh a chunntadh mar fhianais airson iarrtais sa chiad mheasadh
- **Iarrtas air feadh sgìre an ùghdarras foghlaim:** Feumaidh ùghdarrasan foghlaim aire a thoirt do dh'fhiosrachadh sam bith a th' aca, ged a chaidh beachdachadh air mar phàirt den chiad mheasadh no nach deach, mun iarrtas a th' ann airson FBG air feadh sgìre an ùghdarras foghlaim: bho phàrantan le clann a tha fo aois sgoile agus nach eil air tòiseachadh sa bhun-sgoil fhathast
- **Aonadan no sgoiltean FBG a th' ann mu thràth:** Feumaidh ùghdarrasan foghlaim aire a thoirt do dh'aonadan no sgoiltean FBG a th' ann mu thràth, san sgìre aca fhèin, no ann an sgìre ùghdarras foghlaim a tha rin taobh
- **Cothrom aig clann bho ùghdarrasan foghlaim eile air FBG:** Feumaidh ùghdarrasan foghlaim aire a thoirt don ìre 's gum biodh e comasach do chloinn bho ùghdarrasan foghlaim eile a tha rin taobh cothrom fhaighinn air FBG san sgìre mheasaidh FBG.

- **Cothrom air FBG ann an ùghdarrasan foghlaim eile** a tha ri taobh an ùghdarras fhoghlaim: Feumaidh an t-ùghdarras foghlaim aire a thoirt do cho comasach 's a bhiodh e do chloinn a tha fuireach san sgìre mheasaidh FBG cothrom fhaighinn air FBG ann an ùghdarras foghlaim eile a tha rin taobh.
- **Togalaichean:** Feumaidh ùghdarrasan foghlaim aire a thoirt do na th' ann de thoglaichean a tha rim faighinn, agus cho freagarrach 's a tha iad, ann an sgìre an ùghdarras fhoghlaim far a bheil FBG ga thabhann mu thràth no far an gabhadh FBG a stèidheachadh gu reusanta.
- **Cosgaisean:** Feumaidh ùghdarrasan foghlaim aire a thoirt do na thathar a' tuairmse a chosgadh e FBG a stèidheachadh san sgìre mheasaidh FBG. Dh'fhaodadh gum faighear maoin eachadh bho sgeama nan Tabhartasan Sònraichte airson Foghlam Gàidhlig no bhon Mhaoin Chalpa airson Sgoiltean Gàidhlig mu choinneamh nan cosgaisean seo. (Faicibh paragrafan 2.68-72)
- **Luchd-teagaisg:** Feumaidh ùghdarrasan foghlaim aire a thoirt do cho comasach a bhios e dhaibh tidsearan a ghluasad no a thrusadh gus FBG a theagasg san sgìre mheasaidh FBG. (Faicibh paragrafan 2.57-67)
- **Plana Gàidhlig:** Feumaidh ùghdarrasan foghlaim aire a thoirt do Phlana Gàidhlig sam bith a tha iad air fhoillseachadh, agus a tha ga chur an gnìomh aig an àm, nuair a tha iad a' dèanamh co-dhùnadh a thaobh a bhith a' stèidheachadh FBG às dèidh dhaibh measadh iomlan a dhèanamh.
- **Gàidhlig anns an sgìre:** Feumaidh ùghdarrasan foghlaim aire a thoirt do na cothroman a th' ann gus cleachdadh na Gàidhlig agus tachartasan/obair co-cheangailte ri Gàidhlig a leasachadh no a leudachadh ann an sgìre an ùghdarras fhoghlaim.

1.53 Faodaidh Ministearan na h-Alba, tro riaghailtean, an liosta de bhuidhnean bhom bithear a' sireadh bheachdan, no an liosta de chùisean òrdaichte, atharrachadh. Bheir na cumhachdan seo sùbailteachd dhaibh gus dèiligeadh ri suidheachaidhean nuair a thèid buidhnean ùra a stèidheachadh agus nuair a thèid ainm no inbhe nam buidhnean a th' ann an-dràsta atharrachadh, no suidheachaidhean nuair a dh'èireas duilgheadasan ris nach robh dùil ann an cur-an-gnìomh nan cumhachan. **Nòta 3**

1.54 Feumaidh ùghdarras foghlaim, **taobh a-staigh 10 seachdainean** bho cho-dhùin iad measadh iomlan a dhèanamh, aithisg fhoillseachadh air an làraich-lìn aca le fios air a' cho-dhùnadh aca a thaobh a bhith a' stèidheachadh no gun a bhith a' stèidheachadh FBG san sgìre mheasaidh FBG. Bu chòir dhaibh cuideachd an aithisg seo a chur chun a' phàrant a chuir tagradh thuca, agus gu pàrantan le clann eile air an robh iomradh san tagradh mar fhianais air an iarrtas. Tha seo a' ciallachadh gum faod pàrantan a bhith a' sùileachadh gum faigh iad fios mu bhuil an tagraidh aca, nuair a tha measadh iomlan air a bhith ann, taobh a-staigh sia seachdainean deug bhon latha a fhuair an t-ùghdarras e.

1.55 Mar a tha e air a mhìneachadh ann am paragraf 1.43, feumar cumail gu dlùth ris na clàran-ama seo agus chan eil iad a' buntainn ri teirmean na sgoile. Gheibhear am prìomh fhiosrachadh mun iarrtas a th' ann airson FBG san tagradh, agus bhiodh e na dheagh chleachdadh nan cumadh ùghdarrasan foghlaim clàr leantainneach den fhiosrachadh eile a thaobh an iarrtais a th' ann airson FBG agus a thaobh chùisean eile dom feum iad aire a thoirt sa mheasadh iomlan. Nì sin cinnteach gun urrainn dhaibh cumail ris na clàran-ama seo daonnan.

1.56 Feumaidh an aithisg seo cuideachd na h-adhbharan airson co-dhùnadh an ùghdarras fhoghlaim a mhìneachadh, le iomradh air gach cùis òrdaichte a chithear an Earrann 12(6) de dh'Achd 2016 (geàrr-iomradh orra gu h-àrd, teacsa iomlan ann an Earr-ràdh C). Cuideachd, feumar iomradh a thoirt

air an dleastanas a th' air an ùghdarras foghlaim gus FBG a stèidheachadh mura biodh e mì-reusanta sin a dhèanamh, mar a th' air a mhìneachadh ann am paragraf 1.58.

1.57 Tha seo a' ciallachadh nach fhaod ùghdarras foghlaim co-dhùnadh a dhèanamh, no mìneachadh, nach eil iad a' dol a stèidheachadh FBG le bhith toirt iomradh air dìreach aon adhbhar, mar thogalaichean, cosgaisean no an àireamh luchd-teagaisg a th' ann. Às bith dè an co-dhùnadh a nì an t-ùghdarras foghlaim, feumaidh iad mìneachadh mionaideach a thoirt seachad, stèidhichte air deagh reusanachadh, air mar a ràinig iad an co-dhùnadh sin. Feumaidh iad iomradh a thoirt air gach cùis òrdaichte agus feumaidh iad mìneachadh ciamar a choilean iad an dleastanas gus 'FBG a stèidheachadh mura biodh e mì-reusanta sin a dhèanamh'.

1.58 **Feumaidh an t-ùghdarras foghlaim FBG a stèidheachadh** san sgìre mheasaidh FBG mura biodh e, às dèidh dhaibh aire a thoirt don liosta de chùisean òrdaichte, mì-reusanta sin a dhèanamh. Tha seo a' stèidheachadh làn-chòir air FBG nuair a tha fianais ann gu bheil iarrtas reusanta ann agus nach eil cnapan-starra mòra ann a chuireadh stad air. Tha seo a' ciallachadh gum feum ùghdarras foghlaim fianais làidir a thoirt seachad mar thaic do cho-dhùnadh gun FBG a stèidheachadh (gu h-àraidh leis mar a tha e an urra ris an ùghdarras foghlaim fhèin co-dhùnadh a dhèanamh a thaobh dè seòrsa agus dè an ìre de FBG a thèid a thoirt seachad).

1.59 Mar sin, thathar a' moladh gum bu chòir do gach ùghdarras foghlaim modhan-obrach mionaideach agus ciallach a chur an sàs nuair a tha iad a' sealltainn toradh a' mheasaidh iomlain.

A bharrachd air a bhith a' sealltainn gu bheil an t-ùghdarras foghlaim air na dleastanasan aca fo Achd 2016 a choileanadh, bheir seo cuideachd fiosrachadh follaiseach is soilleir do phàrantan aig deireadh a' phròiseis mheasaidh.

1.60 Nuair a tha an t-ùghdarras foghlaim air co-dhùnadh a dhèanamh gu bheil iad a' dol a stèidheachadh FBG san sgìre mheasaidh FBG, feumaidh iad na ceumannan a ghabhail a tha dhìth gus FBG a stèidheachadh, mar a tha iad ga mheas iomchaidh. Feumaidh iad sin a dhèanamh ann an ùine a tha reusanta a rèir an t-suidheachaidh a th' ann air fad. A thaobh sin, thathar a' moladh gum bu chòir don ùghdarras foghlaim gach ceum as urrainn dhaibh a ghabhail gus dèanamh cinnteach gum bi am FBG a tha iad an dùil a stèidheachadh ri fhaighinn aig toiseach na h-ath bhliadhna sgoile.

1.61 Cuimhnichibh, chan eil tagradh airson measadh a' toirt còir don chloinn a tha ainmichte san tagradh air àite san aonad/sgoil FBG a thèid a stèidheachadh mar thoradh air tagradh; feumar fhathast pàiste sam bith a tha ainmichte san tagradh a chlàradh airson àite ann an aonad no sgoil ùr le FBG a thèid a chur air bhonn a rèir modhan-clàraidh an ùghdarras foghlaim.

Ath-thagraidhean (chan eil cumha air an son ann an Achd 2016)

Chan eil pròiseas airson ath-thagraidhean ann an Achd 2016. Ma tha pàrant a' faireachdainn nach deach am pròiseas measaidh a leantainn mar bu chòir, faodaidh iad ath-thagradh a dhèanamh tron phròiseas ath-thagraidh aig na h-ùghdarrasan foghlaim fhèin, faodaidh iad gearan a thogail fo Earrann 70 de dh'Achd an Fhoghlaim (Alba) 1980 no ath-sgrùdadh laghail iarraidh sa chùirt.

1.62 Le Achd 2016 thathar ag amas air pròiseas measaidh a tha iomlan, mionaideach, follaiseach agus soilleir, agus fon phròiseas feumar adhbharan a thoirt seachad aig gach ìre, agus aig ìre a' mheasaidh iomlain; agus feumar adhbharan a thoirt seachad mu choinneamh liosta de chùisean sònraichte. Feumar fios mu cho-dhùnaidhean agus mu na h-adhbharan airson nan co-dhùnaidhean sin a chur gu pàrantan a chuir tagradh a-steach agus gu pàrantan le clann air an robh iomradh a

thaobh iarrtais sa chiad mheasadh. Feumar am fiosrachadh sin fhoillseachadh air-loidhne cuideachd. Leis a' phròiseas seo, feumaidh ùghdarrasan foghlaim na co-dhùnaidhean aca a mhìneachadh ann an dòigh a bhios a' ciallachadh gum bi e comasach do phàrantan an tuigsinn, agus ceist a chur sna co-dhùnaidhean sin ma tha iad den bheachd nach eil an t-ùghdarras air an dleastanas reachdail aca a choileanadh no ma tha iad den bheachd gu bheil an t-ùghdarras air a bhith mì-reusanta anns na rinn iad.

1.63 Chan eil pròiseas airson ath-thagraidhean ann an Achd 2016 fhèin. Tha ùghdarrasan foghlaim gu math eòlach air a bhith a' dèanamh cho-dhùnaidhean mu fhoghlam sgoile agus mu bhith a' comharrachadh ghoireasan gus frithealadh air feuman dhaoine, agus tha pròiseas aca uile airson ath-thagraidhean a bu chòir do phàrant a chleachdadh sa chiad dol a-mach ma tha iad den bheachd nach eil ùghdarras air modhan-obrach a leantainn mar bu chòir.

1.64 Ma tha pàrant fhathast mì-riaraichte agus den bheachd nach do choilean an t-ùghdarras foghlaim na dleastanasan aca fo Achd 2016, faodaidh iad gearan a thogail fo Earrann 70 de dh'Achd an Fhoghlaim (Alba) 1980.

1.65 Mu dheireadh, ma tha pàrant den bheachd gu bheil fianais ann gu bheil ùghdarras foghlaim air a bhith mì-reusanta anns na rinn iad, faodaidh iad comhairle laghail a shireadh gus cùis-lagha a thogail agus ath-sgrùdadh laghail a dhèanamh air co-dhùnadh an ùghdarras foghlaim sa chùirt.

An Dleastanas Taic a thoirt do dh'Fhoghlam is Ionnsachadh tron Ghàidhlig agus an Cur air Adhart

(Earrann 15 de dh'Achd 2016)

Feumaidh ùghdarras foghlaim FtG agus FLI a chur air adhart, a thaobh solar a dh'fhaodadh a bhith air a stèidheachadh, agus taic a thoirt do sgoilearan agus luchd-teagaisg a tha sna seòrsaichean foghlaim Gàidhlig sin.

1.66 Co-dhiù a tha no nach eil FtG agus FLI rim faighinn ann an sgìre ùghdarras foghlaim, feumaidh an t-ùghdarras foghlaim sanasachd a dhèanamh, ann an dòigh a tha iad ga mheas iomchaidh, air mar a dh'fhaodadh FtG a bhith air a stèidheachadh, a' chòir a th' aig pàrantan gus tagradh a dhèanamh airson FBG, agus air mar a dh'fhaodadh FLI a bhith air a stèidheachadh.

1.67 Nuair a tha ùghdarras foghlaim a' toirt seachad FtG no FLI mu thràth, no ma stèidhicheas iad na seòrsaichean foghlaim sin às dèidh measadh no aig àm eile (a' gabhail a-steach ìre tràth-ionnsachaidh agus cùram-chloinne), feumaidh iad taic a thoirt don fhoghlam sin agus a chur air adhart chun na h-ìre as urrainn dhaibh gu pragtaigeach. A thaobh aonadan no sgoiltean a tha stèidhichte mu thràth, tha an dleastanas gus am foghlam sin a chur air adhart a' gabhail a-steach dleastanas gus ceumannan reusanta a ghabhail gus sanasachd a dhèanamh air FtG agus/no FLI san sgìre a tha san sgìre mu thràth, ann an dòigh a tha t-ùghdarras foghlaim ga mheas iomchaidh.

1.68 Bidh e an urra ris an ùghdarras foghlaim fhèin roghnachadh dè na dòighean san cuir iad na seòrsaichean foghlaim seo air adhart, ach thathar a' moladh gum bu chòir dhaibh beachdachadh air sanasachd a dhèanamh air-loidhne air làrach-lìn an ùghdarras foghlaim no tro na meadhanan sòisealta, sanasan ann am pàipearan-naidheachd ionadail, conaltradh a dhèanamh ri pàrantan aig a bheil clann fo aois sgoile agus ri buidhnean sam bith a tha a' riochdachadh phàrantan.

1.69 Tha an dleastanas a thaobh taice a' ciallachadh gum feum ùghdarras foghlaim ceumannan reusanta a ghabhail gus dèanamh cinnteach gu bheil na goireasan, trèanadh agus na cothroman a tha dhìth gu reusanta air luchd-teagaisg le clas FtG no FLI aca, feuch gun urrainn dhaibh an seòrsa

foghlaim aca a libhrigeadh ann an dòigh a tha freagarrach agus èifeachdach. Thathar a' moladh mar phàirt den taic sin gum faigh luchd-teagaisg FtG taic iomchaidh gus dèanamh cinnteach gu bheil iad fileanta gu leòr ann an Gàidhlig gus an urrainn dhaibh bogadh a thoirt don chloinn sa chànan. Cuideachd fon dleastanas seo, feumaidh na goireasan a bhith aig sgoilearan san t-seòrsa chlasaichean sin a tha dhith orra gu reusanta, feuch gun urrainn dhaibh an cuid foghlaim fhaighinn ann an dòigh a tha freagarrach agus èifeachdach agus gum faigh iad na buannachdan iomchaidh às.

1.70 Cuideachd, le bhith a' coileanadh an dleastanais aca a thaobh taice, bu choir do dh'ùghdarras foghlaim aire a thoirt don Stiùireadh seo. Nuair a tha iad a' coileanadh an dleastanais aca a thaobh taice, bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim agus buidhnean eile a bhith ag amas air an aon ìre de dh'fhoghlam a thoirt seachad do dhaoine a tha a' teagasg agus ag ionnsachadh tron Ghàidhlig agus a tha iad a' toirt don fheadhainn a tha a' teagasg agus ag ionnsachadh tron Bheurla

1.71 Ma dh'ullaicheas ùghdarras foghlaim Plana Gàidhlig fo chumhachan Achd 2005, bu chòir dhaibh iomradh a thoirt air na dòighean sa bheil iad a' toirt taic do dh'fhoghlam Gàidhlig agus ga chur air adhart.

PÀIRT 2 – FOGHLAM GÀIDHLIG

Tha stiùireadh reachdail sa phàirt seo airson ùghdarrasan foghlaim, pàrantan agus duine sam bith eile le ùidh ann am foghlam Gàidhlig, agus tha e a' tarraing còmhla rannsachadh, eòlas agus sàr dhòighean-obrach co-cheangailte ri bhith libhrigeadh nan diofar phàirtean de dh'fhoghlam Gàidhlig

A' Glusad Eadar Ìrean ann am Foghlam tron Ghàidhlig

Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim planadh airson leantailachd agus sgoilearan a bhith a' glusad gu cunbhalach tro ìrean FtG. Bu chòir pàrantan agus daoine òga a bhith air am brosnachadh gus cumail orra le FtG tro na diofar ìrean sgoile.

2.1 Bu chòir do FtG a bhith ag amas air ionnsachadh adhartach 0-18 a thoirt do dhaoine òga. Mar sin, tha e riatanach gum bi ùghdarrasan foghlaim a' planadh airson leantailachd ann an ionnsachadh FtG, gu sònraichte aig amannan gluasaid mar eisimpleir eadar tràth-ionnsachadh is cùram-chloinne (TCC) agus BS1, eadar BS7 agus ÀS1 agus eadar ÀS3 agus an ìre as Àirde san àrd-sgoil

2.2 Airson clann a tha a' dol a-steach gu FtG, thathar a' coimhead air TCC na Gàidhlig mar a' chiad cheum air slighe às am faigh iad buannachdan. Ann an àiteachan far nach eil TCC na Gàidhlig ann fhathast, tha BS1 cuideachd freagarrach mar àm gus tòiseachadh ann am FtG. Cha bu chòir clann tòiseachadh ann am FtG às dèidh BS1 ach a-mhàin ann an suidheachaidhean air leth.

2.3 Tha leantailachd eadar ìrean FtG cudromach nuair a thig e gu bhith toirt barrachd misneachd do phàrantan a thaobh FtG, agus ann a bhith a' brosnachadh dhaoine eile gus a dhol ann. Le leantailachd, thathar a' cur Gàidhlig aig cridhe a' churraicealaim, a' toirt seachad foghlam cunbhalach bho 0-18 agus a' cuideachadh dhaoine òga gus cinn-uidhe shoirbheachail a ruighinn às dèidh dhaibh an sgoil fhàgail.

2.4 Gheibhear tuilleadh fiosrachaidh air mar a thèid foghlam Gàidhlig a thoirt seachad thairis air gach raon den churraicealam sa 'Chomhairle mu Fhoghlam Gàidhlig' aig Foghlam Alba, air a foillseachadh sa Ghearran 2015 agus air ùrachadh sa Mhàrt 2022. **Nòta 4**

Tràth-ionnsachadh agus Cùram-chloinne na Gàidhlig

Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim beachdachadh air foghlam is seirbheisean Gàidhlig a stèidheachadh airson clann fo aois sgoile agus taic a chumail ri seo.

2.5 'S e ìre chudromach a th' ann an tràth-ionnsachadh agus cùram-chloinne (TCC) na Gàidhlig ann am foghlam tron Ghàidhlig (FtG). Tha e cudromach seach gu bheil clann air am brosnachadh gu bhith ag ionnsachadh a' chànain aig aois òg, agus tha e a' cur clann òga air slighe gu ruige fileantachd sa Ghàidhlig.

2.6 Tha dleastanas air ùghdarrasan foghlaim an ìre òrdaichte de TCC a thoirt seachad gach bliadhna do chloinn aois 3-5 agus do chuid de chloinn aois 2 a tha ion-roghnach **Nòta 5** (tha mu chairteal de chloinn aig aois 2 ion-roghnach aig an àm seo). Dh'ainmich Riaghaltas na h-Alba planaichean o chionn ghoirid gus obrachadh le ùghdarrasan ionadail agus com-pàirtichean ann an roinn an TCC gus a leudachadh gu timcheall air 40% de theaghlaichean aig a bheil clann 2 bhliadhna a dh'aois thar ùine. A bharrachd air seo, dh'ainmich iad planaichean gus cùram-chloinne a leudachadh gu teaghlaichean le clann bho aois naoi mìosan gu deireadh na bun-sgoile ann an "Coimhearsnachdan a

Ghabh ris gu Tràth". **Nòta 6** Tha cumhachd roghnach aig ùghdarrasan foghlam tràth-ionnsachadh agus cùram-chloinne a thoirt seachad airson clann aois 0-2 **Nòta 7** Faodaidh iad sin a dhèanamh iad fhèin no le bhith a' dèanamh rèiteachaidhean le solaraidhean prìobhaideach.

2.7 Tha TCC na Gàidhlig ri fhaighinn sna sgìrean aig mòran ùghdarrasan foghlaim airson clann ro-sgoile. Ma tha ùghdarras foghlaim a' toirt seachad FtG, bu chòir dhaibh beachdachadh gu gnìomhach air cothroman gus TCC Gàidhlig a stèidheachadh gus dèanamh cinnteach gun tog daoine òga sgìlean Gàidhlig bho aois òg. Tha seo na fheart bunaiteach de sholarachadh FtG de dh'àrd-chàileachd.

2.8 Thathar den bheachd gu bheil e riatanach gum bi ITC Gàidhlig air a stiùireadh le cleachdaichean ITC le Gàidhlig aig a bheil na teisteanasan cùram-chloinne buntainneach agus a tha comasach air bogadh a libhrigeadh sa Ghàidhlig. Tha seo a' dèanamh cinnteach gu bheil cunbhalachd agus leantailachd solair ann airson clann ro-sgoile.

Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim innse do luchd-obrach TCC mu na cothroman maoinichaidh a tha rim faighinn air an taobh a-staigh agus air an taobh a-muigh (mar eisimpleir, Tabhartasan Cùrsaichean Bogaidh Gàidhlig airson Luchd-foghlaim, agus Tabhartasan Foghlam Gàidhlig bho Bhòrd na Gàidhlig) gus na sgìlean Gàidhlig aca a thoirt air adhart. Thathar a' brosnachadh suidheachaidhean Gàidhlig TCC gus a com-pàirteachadh le suidheachaidhean foghlaim eile agus le buidhnean coimhearsnachd is Gàidhlig.

2.9 Bheir TCC tron Ghàidhlig cothrom do phàrantan a dhol an sàs ann an leasachadh cànan am pàiste ann an suidheachadh neo-fhoirmeil le bhith ag ionnsachadh tro chluich, òrain, sgeulachdan, gnìomhan agus geamannan. Tha seo a' toirt bhuanachdan don chloinn agus do phàrantan, agus bidh cuid ann aig nach eil Gàidhlig san dachaigh Bheir e cuideachd cothrom do phàrantan ionnsachadh mu FtG tro phàrantan eile le clann ann an FtG. Faodaidh pàiste sam bith a dhol gu TCC na Gàidhlig, chan fheum eòlas a bhith aca air Gàidhlig ro làimh.

Foghlam Bun-sgoile tron Ghàidhlig

2.10 'S e prìomh amas FtG gum bi e comasach do chloinn agus daoine òga a bhith ag obair gu fileanta agus le misneachd ann an dà chànan, Gàidhlig agus Beurla, agus an dà chànan a chleachdadh ann an iomadh suidheachadh taobh a-staigh agus taobh a-muigh na sgoile. Tha diofar chomasan sa Ghàidhlig aig clann mus tòisich iad san sgoil agus tha buaidh mhòr na Beurla ann, mar sin tha feum aca air bogadh sa Ghàidhlig aig ìre thràth. Tha ceangal làidir ann eadar bogadh sa Ghàidhlig bho BS1-BS3 agus mar a shoirbhicheas le clann aig ìrean às dèidh sin.

2.11 Gus dèanamh cinnteach gum bi bogadh èifeachdach ann am FBG, cha bu chòir cànan eile a chleachdadh ach a' Ghàidhlig bho BS1-BS3. Tha sin a' ciallachadh gur i a' Ghàidhlig cànan an t-seòmair-teagaisg, ach faodar an riaghailt sin a bhristeadh ma dh'fheumte gus dèiligeadh ri daoine a tha troimh-a-chèile no fo iomagain no gus innse mu shlàinte is sàbhailteachd. Tha e an urra ris an luchd-teagaisg, nam beachd proifeiseanta fhèin, cuin a tha e freagarrach gun Gàidhlig a chleachdadh. Nuair a tha luchd-eòlais spèisealta a' tadhal air a' chlas, bu chòir sgoiltean feuchainn ri dhèanamh cinnteach gu bheil Gàidhlig aig an luchd-eòlais spèisealta sin gus dèanamh cinnteach gun lean bogadh èifeachdach sa chànan.

2.12 Bho BS4-BS7, bu chòir toraidhean cànan agus litearachd na Beurla a thoirt a-steach tron Ghàidhlig. Gus dèanamh cinnteach gun ruig sgoilearan fileantachd sa Ghàidhlig agus gun cùm iad suas an ìre fileantais aca agus gun dèan iad adhartas leis a' chànan, bu chòir do sgoiltean a bhith ag amas air gach pàirt den churraicealam a bhith air a libhrigeadh tron Ghàidhlig.

2.13 Nuair a tha clasaichean measgaichte ann le barrachd air aon bhliadhna-sgoile annta, thathar a' moladh nach bi anns a' chlas ach BS1-BS3, no ma tha BS4 anns a' chlas mheasgaichte, bu chòir leantainn le teagasg tron Ghàidhlig a-mhàin gu BS4. Mar riaghailt choitcheann, ma dh'fheumas clasaichean measgaichte a bhith air an stèidheachadh ann am FtG, bu chòir uiread as lugha ìrean as urrainnear a chur còmhla.

Foghlam Àrd-sgoile tron Ghàidhlig (FASG)

Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim planadh airson leantailachd ann am FtG bhon bhun-sgoil gu ìre na h-àrd-sgoile.

2.14 Far a bheil FtG ri fhaighinn anns a' bhun-sgoil, tha e air a mheas riatanach gum faigh clann agus daoine òga cothrom an sgilean cànan a chumail suas nuair a thèid iad don àrd-sgoil. Mar as trice, bidh seo taobh a-staigh sgìre an ùghdarras fhoghlaim a thug FBG dhaibh, ach ann an cuid de shuidheachaidhean bidh aonta ann eadar ùghdarrasan foghlaim a thaobh FtG san àrd-sgoil. Bu chòir foghlam Gàidhlig aig ìre na Bun-sgoile is na h-Àrd-sgoile a cheangal tro phlanadh faiceallach gus dèanamh cinnteach gu bheil daoine òga a' faighinn buannachd bho eòlasan foghlaim tro mheadhan na Gàidhlig tron eadar-ghluasaid BS7-ÀS1 agus nas fhaide air adhart.

2.15 Tha an curraicealam airson FASG bho ÀS1 gu ÀS3 agus aig an ìre as Àirde (ÀS4-ÀS6) fhathast stèidhichte air foghlam bogaidh sa Ghàidhlig. Tha e air a mheas riatanach gun comharraich ùghdarrasan foghlaim na pàirtean den churraicealam agus na cuspairean, a bharrachd air Gàidhlig, a ghabhas lìbhrigeadh tron Ghàidhlig, agus bidh sin a rèir an luchd-teagaisg a th' aca agus nan roghainnean a nì daoine òga

2.16 Bu chòir do sgoiltean cuibhreann iomchaidh de churraicealam na h-àrd-sgoile a lìbhrigeadh tron Ghàidhlig agus raon de dh'eòlasan a thoirt seachad tron Ghàidhlig gus an urrainn do dhaoine òga cumail orra a' cur ris an fhileantachd sa Ghàidhlig. Bu chòir dhaibh planadh gu ro-innleachdail airson leasachadh a bharrachd.

2.17 Bu chòir do luchd-stiùiridh sgoile feumalachdan FASG a thoirt a-steach do dhealbhadh curraicealaim agus clàran-ama gus cothroman a lìbhrigeadh a bharrachd air Gàidhlig mar chuspair sgoile. Bu chòir do sgoiltean agus ùghdarrasan foghlaim ealla a ghabhail ris na cuspairean teisteanachd dom faighear teisteanasan bho Ùghdarras Theisteanas na h-Alba (SQA).

2.18 Bidh cuid de dh'àrd-sgoiltean ann far a bheil FtG a' tabhann chuspairean a bharrachd, agus bidh sin a rèir an t-suidheachaidh ionadail agus an luchd-teagaisg a tha rim faighinn. Bu chòir do sgoiltean agus ùghdarrasan foghlaim a bhith ag obair còmhla gus cothroman a chruthachadh sa churraicealaim airson FtG san àrd-sgoil, agus iad a' co-roinn an cuid eòlais agus a' co-obrachadh gus cùrsaichean agus modhan-lìbhrigidh a dhealbh, leithid ionnsachadh air astar agus teicneòlas. Bu chòir do sgoiltean cuideachd beachdachadh air rèiteachaidhean com-pàirteachais le solaraichean trèanaidh agus colaistean a dh'fhaodadh cothrom a thoirt air teisteanasan agus eòlasan ann am FtG.

Teisteanasan ann am Foghlam Gàidhlig

Gheibhear teisteanasan ann an Gàidhlig, Gàidhlig (Luchd-ionnsachaidh) agus cuspairean eile ann am FtG bhon SQA. Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim beachdachadh air seo nuair a tha iad a' leudachadh FtG san àrd-sgoil suas chun na h-Ìre as Àirde.

2.19 Bu chòir don a h-uile buidhnean a tha an sàs ann am FtG a bhith ag obair airson a bhith a' sanasachd Bhun-phreantasachdan agus teisteanasan ann an Gàidhlig, Gàidhlig (Luchd-ionnsachaidh) agus teisteanasan tron Ghàidhlig a tha an SQA a' tabhann. Tha e air a mheas riatanach gum faigh sgoilearan a tha ag ionnsachadh na Gàidhlig agus ag ionnsachadh tron Ghàidhlig cothrom air na teisteanasan seo agus gun tèid na tha iad air coileanadh aithneachadh.

2.20 Bu chòir do sgoiltean tidsearan Gàidhlig agus tidsearan aig a bheil Gàidhlig a chleachdadh gu h-èifeachdach ann an dòigh a tha a' meudachadh chothroman bogaidh agus cuideachadh a' coileanadh dhleasan eile leithid taic choitcheann/àm le oide, Eòlas Creideimh agus Moraltachd, Eòlas Pearsanta agus Sòisealta agus Ionnsachadh Eadar-chuspaireil. Bidh cuid de sgoiltean a' cleachdadh a' chuibh roghainneil agus ionnsachadh le taic gus dèanamh cinnteach gum faigh daoine òga nach eil a' dèanamh theisteanasan Gàidhlig eòlasan bogaidh a leigeas leotha ìre Litearrachd SCQF a ruigsinn sa Ghàidhlig. Bu chòir do sgoiltean a bhith ag amas air dèanamh cinnteach gum faigh iad eòlas air a' chànan nuair a tha tìde air falbh bhon chlas aig an tidsear agus nuair a thathar a' cur tidsearan-ionaid air dòigh.

2.2.1 Aig an àm seo, tha SQA a' tabhann teisteanasan ann an Gàidhlig, Gàidhlig (Luchd-ionnsachaidh), Eachdraidh, Cruinn-eòlas, Nuadh-eòlas agus Matamataig, bho ìre Nàiseanta 3 gu Àrd Ìre Adhartach, a bharrachd air farsaingeachd de chuspairean agus ìrean eile a' gabhail a-steach Gnìomhachas Matamataig, Bith-eòlas, Meadhanan Didseatach Cruthachail agus Gàidhlig airson Adhbharan Obrach. Tha e air a mheas riatanach gum beachdaich ùghdarrasan foghlaim air na teisteanasan agus na h-aonadan fa leth a tha iad airson tabhann tro mheadhan na Gàidhlig san sgìre aca agus gum foillsich iad gu bheil iad rim faighinn.

FtG agus Achd nan Sgoiltean (Co-chomhairleachadh) (Alba) 2010 ('Achd 2010')

Ma bhios moladh ann gus sgoil FtG ùr a stèidheachadh, no seirbheis FtG no foghlam tron Bheurla sam bith a thoirt gu crìch, thèid co-chomhairleachadh a chumail fo Achd 2010.

2.22 Ma tha ùghdarras foghlaim a' moladh sgoil ùr FtG a stèidheachadh, seach sgoil-àraich, 's e 'moladh buntainneach' a tha sin fo Achd 2010. **Nòta 8** Tha sin a' ciallachadh gun tòisich am pròiseas co-chomhairleachaidh fo Achd 2010. Tha am pròiseas airson a bhith a' measadh feum air solar FBG fo Achd 2016 eadar-dhealaichte bhon phròiseas co-chomhairleachaidh airson molaidhean buntainneach fo Achd 2010 agus mar sin, ma bhios moladh gus sgoil FBG ùr a stèidheachadh ag èirigh mar thoradh air measadh fo Achd 2016, feumaidh co-chomhairleachadh fo Achd 2010 a bhith ann cuideachd.

2.23 Ach, ma tha moladh ann gus solar FBG ùr a stèidheachadh far nach eilear a' moladh a bhith a' fosgladh sgoil ùr (mar eisimpleir a bhith a' fosgladh aonad FtG ann an sgoil a th' ann mu thràth), cha bhi seo a' stèidheachadh 'ìre foghlaim ùir' a rèir Achd 2010 **Nòta 9**, ach a' lìbhrigeadh ìre foghlaim a th' ann mu thràth tron Ghàidhlig. Mar sin, cha chuir seo ullachaidhean Achd 2010 an sàs agus cha bhi pròiseas co-chomhairleachaidh a dhìth fo Achd 2010.

2.24 Bidh moladh sam bith gus stad a chur gu maireannach air sgoil FtG, air gach clas sgoil-àraich ann an sgoil no air ìre foghlaim air fad ann an sgoil, no gus cur às do sholar FtG gu maireannach **Nòta 10** anns gach clas sgoil-àraich ann an sgoil no aig ìre foghlaim far a bheil an sgoil-àraich no sgoil cuideachd a' toirt seachad foghlam sgoil-àraich no foghlam aig an ìre sin ann am foghlam tro mheadhan na Beurla, air a mheas mar mholadh buntainneach fo Achd 2010. Tha e cuideachd air a mheas na 'mholadh buntainneach' ma tha moladh sam bith ann gus stad a chur gu maireannach air

foghlam tro mheadhan na Beurla anns a h-uile clas sgoil-àraich ann an sgoil a tha cuideachd a' toirt seachad clas sgoil-àraich FtG, no stad a chur gu maireannach air foghlam tro mheadhan na Beurla aig ìre foghlaim ann an sgoil a tha cuideachd a' toirt seachad an ìre sin de dh'fhoghlam ann am FtG. **Nòta 11** Tha sin a' ciallachadh gun tòisicheadh am pròiseas co-chomhairleachaidh fo Achd 2010 le fear seach fear de na seòrsaichean mholaidhean seo gus stad a chur air solar.

2.25 Far a bheil moladh co-cheangailte ri FtG na 'mholadh buntainneach' fo Achd 2010, feumaidh ùghdarras foghlaim cumail ri modhan-obrach sònraichte. Feumaidh e, am measg riatanasan eile mar a tha air am mìneachadh ann an Earrann 3 de dh'Achd nan Sgoiltean (Co-chomhairle) (Alba) 2010

- aithisg ullachadh mu na buannachdan foghlaim **Nòta 12** (a' sealltainn, am measg rudan eile, measadh an ùghdarras air a' bhuidh agus na buannachdan a bhios ann leis a' mholadh do na sgoilearan san sgoil, do dhaoine eile a bhios a' cleachdadh goireasan na sgoile, sgoilearan ann an sgoiltean eile ann an sgìre an ùghdarras fhoghlaim agus clann sam bith a dh'fhaodadh san àm ri teachd a bhith nan sgoilearan san sgoil);
 - aithisg a' mholaidh ullachadh agus fhoillseachadh **Nòta 13** (le fiosrachadh mionaideach mun mholadh, an aithisg mu na buannachdan foghlaim agus fianais bhuntainneach sam bith eile);
 - rabhadh a thoirt seachad mun mholadh do 'luchd co-chomhairleachaidh buntainneach', a' gabhail a-steach Bòrd na Gàidhlig, agus beachdan iarraidh bhuapa; **Nòta 14**;
 - coinneamh phoblach a chumail agus fios a sgaoileadh mu deidhinn ro làimh **Nòta 15**;
 - Luchd-sgrùdaidh an Rìgh a thoirt a-steach don chùis, a' gabhail a-steach a bhith ag iarraidh aithisg bhuapa **Nòta 16**;
- agus
- ath-sgrùdadh a dhèanamh air a' mholadh agus aithisg cho-chomhairleachaidh ullachadh is fhoillseachadh le ath-sgrùdadh air a' mholadh a rinneadh sa chiad dol a-mach, a bhios a' gabhail ealla ri beachdan sam bith a fhuaras agus ris an aithisg aig Luchd-sgrùdaidh an Rìgh **Nòta 17**.

Gàidhlig agus Am Modh-oideachaidh 1+2 a thaobh Cànanan:

Bu chòir beachdachadh air FtG agus FLI ann an co-theacsa nas fharsainge a thaobh ionnsachadh chànanan Airson clann ann am FtG, cha bu chòir feitheamh nas fhaide na BS5 gus treas cànan a thoirt a-steach.

Cuideachd, bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim taic a thoirt do luchd-teagaisg a tha airson an sgilean a leasachadh gus FLI a lìbhrigeadh do chloinn ann am foghlam tron Bheurla.

2.26 Bu chòir beachdachadh air FtG, agus FLI do chloinn ann am foghlam tron Bheurla, taobh a-staigh frèam-obrach na h-aithisg *Ionnsachadh Cànanan ann an Alba: Am Modh-oideachaidh 1+2'*. **Nòta 18**

2.27 Airson clann ann am FtG, cha bu chòir feitheamh nas fhaide na BS5 gus treas cànan a thoirt a-steach. Tha sin a' ciallachadh gum bu chòir planadh airson trì cànanan sa churraicealam airson FtG: Gàidhlig, Beurla agus cànan eile. Feumaidh daoine òga ann am FtG ionnsachadh chànanan fhaighinn a tha cunbhalach is adhartach, le cothrom cumail orra leis na trì cànanan seo uile bho ÀS1 gu ÀS3. Bu chòir don phlanadh aig ùghdarrasan foghlaim airson chànanan aire a thoirt do seo. Cuideachd, bu chòir do chothroman a bhith aig sgoilearan cumail orra le fear sam bith de na cànanan seo aig an ìre as Àirde san àrd-sgoil

2.28 Airson clann agus daoine òga ann am foghlam tron Bheurla, tha cothroman ann cuideachd gus Gàidhlig ionnsachadh aig ìre Foghlam Farsaing Coitcheann (BS1-ÀS3). Dh'fhaodadh seo a bhith an dàrna cuid mar a' chiad chànan a bharrachd aca bho BS1 no mar an dàrna cànan a bharrachd aca bho

BS5. Faodaidh clann agus daoine òga ionnsachadh na Gàidhlig a chumail a' dol no tòiseachadh air feadh na h-Ìre Farsaing Coitinn. Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim leantainn air adhart leis, agus leudachadh air, planadh airson na Gàidhlig mar phàirt den mhodh-oideachaidh 1+2.

2.29 Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim fios a thoirt do sgoiltean mun fharsaingeachd de ghoireasan agus de thaic a tha ri fhaighinn gus cùrsaichean Gàidhlig (Luchd-ionnsachaidh) a libhrigeadh agus a dhol an sàs le buidhnean eile agus le buill den choimhearsnachd as urrainn pàirt a ghabhail ann a bhith a' cumail taic ri teagasg cànan, ag obair ann an co-obrachadh le tidsear a' chlas.

2.30 Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim ionnsachadh chànanan a tha adhartach is sàr-mhath a thabhann ann am FLI, leis an amas seo a chumail a' dol ann am foghlam àrd-sgoile le teisteanasan ann an Gàidhlig (Luchd-ionnsachaidh) rim faighinn aig an Ìre as Àirde san àrd-sgoil, mar eisimpleir, buileachadh Teisteanas Nuadh-chànanan airson Beatha agus Obair no Aonadan fa leth. Tha goireasan rim faighinn, a' mhòr-chuid dhiubh bho Stòrlann is an SQA, a tha toirt taic do dh'ionnsachadh, teagasg is measaidhean ann am FLI a thèid a libhrigeadh mar phàirt den fhrèam-obrach airson 1+2 chànan.

2.31 Nuair a tha foghlam tron Ghàidhlig agus foghlam tron Bheurla còmhla san aon sgoil, bu chòir cothroman a bhith aig na sgoilearan ann am foghlam tron Bheurla Gàidhlig ionnsachadh agus ionnsachadh mu chànan is cultar na Gàidhlig mar phàirt de dh'fhèin-aithne na h-Alba.

Feallsanachd agus Àrainneachd na Sgoile

Ma tha FtG ri fhaighinn ann an sgoil, bu chòir don ùghdarras foghlaim dèanamh cinnteach gu bheil an aon inbhe aig a' Ghàidhlig agus a th' aig a' Bheurla ann an àrainneachd na sgoile. Bu chòir dhi a bhith ri a faicinn agus ri a cluinntinn, agus a bhith follaiseach ann am feallsanachd na sgoile.

2.32 Thathar den bheachd gu bheil e riatanach gu bheil clann agus daoine òga ann am FtG a' faireachdainn gu bheil an aon sùim ga chur san fhoghlam a gheibh iad agus a tha ga chur san fhoghlam a gheibh clann ann am foghlam tron Bheurla san sgoil aca agus san ùghdarras foghlaim air fad, Faodar cuideachadh le sin le bhith dèanamh cinnteach gun tèid aithne a thoirt don Ghàidhlig, agus gun tèid Gàidhlig a chleachdadh air feadh na sgoile agus ann an thachartasan sa bheil an sgoil air fad a' gabhail pàirt.

2.33 A thaobh feallsanachd agus àrainneachd na sgoile, bu chòir don sgoil agus don ùghdarras foghlaim dèanamh cinnteach gu bheil a' Ghàidhlig ri a faicinn agus ri cluinntinn san sgoil agus mun cuairt na sgoile 'S urrainn dhaibh sin a dhèanamh le bhith a' cleachdadh Gàidhlig an lùib thachartasan làitheil mar chruinneachaidhean, gairmean tannoy, clubaichean bracaist agus sna seòmraichean-bìdh. Bu chòir cuideachd aithne a thoirt don Ghàidhlig air soidhnichean na sgoile, làraichean-lìn agus anns a h-uile seòrsa conaltraidh. Bu chòir do dh'àrd-sgoiltean coimhead air cothroman gus sgoilearan Gàidhlig bho ÀS1-ÀS6 còmhla, a' gabhail a-steach a bhith a' cur an gnìomh eisimpleirean den chleachdadh as fheàrr a tha air a chomharrachadh le Foghlam Alba, mar eisimpleir, siostam Taighean Gàidhlig a bhith ann mar àm taic choitcheann airson gach neach òg ann an ÀS1-ÀS6 ann am FtG.

2.34 Ann an sgoil le sruth Gàidhlig agus sruth Beurla, bu chòir don Ghàidhlig a bhith na pàirt de thachartasan sa bheil an sgoil air fad a' gabhail pàirt. Cuideachd, bu chòir cothrom a bhith aig clann agus daoine òga san aonad Bheurla ionnsachadh mun Ghàidhlig ann an Alba, agus cothrom a bhith aca gus Ghàidhlig ionnsachadh mar chànan a bharrachd tro FLI. Bidh am poileasaidh seo, airson inbhe cho-ionann, a' brosnachadh deagh-ghean is deagh-rùn don Ghàidhlig san sgoil, agus cuidichidh

e le fileantachd agus misneachd nan daoine òga a tha ag ionnsachadh tron Ghàidhlig. Bu chòir do luchd-stiùiridh agus luchd-obrach sgoile a bhith a' brosnachadh moit làidir ann an Gàidhlig agus a cultar agus dualchas agus a bhith a' comharrachadh buannachdan dà-chànanaid taobh a-staigh coimhearsnachd na sgoile.

Feuman Taic a Bharrachd (FTB) ann am FtG

Bu chòir ceumannan a ghabhail gus leasachadh a dhèanamh air an fhoghlam a gheibh clann agus daoine òga ann am FtG a tha feumach air taic a bharrachd nan cuid ionnsachaidh mar thoradh air feuman Taic a Bharrachd airson Ionnsachadh (FTB).

2.35 Feumaidh ùghdarrasan foghlaim feuman taice a bharrachd aig clann no daoine òga a chomharrachadh, a mheasadh agus frithealadh orra. **Nòta 18** Tha an dleastanas seo ann airson clann agus daoine òga ann am FtG, dìreach mar a tha e ann airson clann agus daoine òga air feadh Alba.

2.36 Bu chòir do sgoiltean agus ùghdarrasan foghlaim a bhith ag obair còmhla tro chom-pàirteachasan buadhach le pàrantan agus luchd-cùraim gus na feuman taice a bharrachd aig luchd-ionnsachaidh a chomharrachadh agus a mheasadh ann an dòigh iomchaidh. Tha e cuideachd buailteach gum bi clann agus daoine òga an sàs ann a bhith a' planadh agus a' sgrùdadh na h-ìre de thaic a thathar a' toirt seachad

2.37 Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim sealltainn tro phlanadh airson luchd-obrach gu bheil iad a' beachdachadh air mar a thèid taic a bharrachd a thoirt do chloinn agus do dhaoine òga ann am FtG. Dh'fhaodadh seo a bhith tro bhith a' fastadh luchd-obrach gus taic a chumail ri togail is neartachadh na Gàidhlig thar farsaingeachd de shuidheachaidhean foghlaim. Tha e air leth cudromach gun tèid cnapan-starra do dh'ionnsachadh a chomharrachadh aig ìre thràth agus gun tèid taic a thoirt seachad an uair sin, airson dèanamh cinnteach gum bi cothrom aig a h-uile neach-ionnsachaidh na h-ìrean coileanaidh as àirde as urrainn dhaibh a ruighinn. Bidh an cànan anns an tèid an taic a bharrachd a libhrigeadh a rèir dè na feuman a th' aig a' phàiste, dè na goireasan a tha rim faighinn agus cò an luchd-obrach le teisteanasan iomchaidh as urrainn cuideachadh.

2.38 Thòisich Bòrd na Gàidhlig sgrùdadh ann an 2013 air an t-seòrsa agus an ìre de dh'Fheuman Taice a Bharrachd (FTB) a th' ann am foghlam tron Ghàidhlig agus gus beachdachadh air na sgilean is an trèanadh a tha a dhìth air daoine a tha an sàs ann a bhith a' libhrigeadh an t-solair seo. Chaidh Aithisg fhoillseachadh ann an 2014 agus an uair sin chaidh co-labhairt a chumail, pàipearan fhoillseachadh agus stuthan-taice a chruthachadh.

2.39 Chaidh am fiosrachadh seo a chur an cèill gu soilleir le Stòrlann ann an 'Leabhran FTB' airson FtG. 'S e as motha a tha fa-near don leabhran sin, goireasan is modhan-measaidh a chruthachadh a ghabhas ealla ris na feuman fa leth a th' aig foghlam tron Ghàidhlig nuair a thig e gu FTB. Tha Stòrlann air uallach a ghabhail airson a bhith a' cruthachadh ghoireasan, a tha a-nis rim faighinn do thidsearan. Gheibhear an leabhran gu h-àrd agus na goireasan bho Stòrlann. **Nòta 19**

2.40 Gheibhear stuthan eile a thaobh FTB ann am FtG bho Cholaiste Rìoghail nan Leasaichean Cainnt is Cànan, Dyslexia Alba, Gilets agus Speech Therapy and Gaelic (STaG). Cuideachd, gheibh a h-uile buidheann phoblach am bathar-bog teacs gu cainnt Gàidhlig, Ceitidh, an-asgaidh bho CALL Scotland aig Oilthigh Dhùn Èideann. **Nòta 20**

Teicneòlas Fiosrachaidh is Conaltraidh ann am Foghlam Gàidhlig

Bu chòir fios a bhith aig ùghdarrasan foghlaim air na goireasan a tha rim faighinn gus dèanamh cinnteach gum bi cothrom aig clann ann am FtG teicneòlas a chleachdadh ann an Gàidhlig nuair a bhios an cothrom sin ann.

2.41 Tha iomadh goireas agus eadar-aghaidh theicneòlach ri fhaighinn ann an Gàidhlig an-diugh mar eisimpleir, brabhsairean, prògraman oifis, siostaman-obrachaidh, roghainnean airson a' mheur-chlàir agus teicneòlas taice eile. Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim dèanamh cinnteach gu bheil cothrom aig luchd-ionnsachaidh air teicneòlasan taic iomchaidh, an dà chuid san sgoil agus aig an taigh.

2.42 Tha teicneòlasan ùra a' sìor fhàs a tha ag amas air libhrigeadh foghlaim àrdachadh. Nuair a bhios teicneòlasan ùra rim faighinn, tha e deatamach gun tèid a' bhuidhe aca an dà chuid air foghlam FtG agus foghlam tro mheadhan na Beurla a mheasadh agus gun tèid buannachdan teicneòlasan ùra a thoirt gu buil an dà chuid airson solar foghlam tro mheadhan na Gàidhlig agus foghlam tro mheadhan na Beurla anns gach ùghdarras ionadail. Nuair a tha ùghdarrasan ionadail a' planadh a bhith a' toirt teicneòlasan ùra a-steach do sholar foghlaim, bu chòir planadh a dhèanamh airson gach cuid roinnean FtG agus foghlam tro mheadhan na Beurla.

2.4.3 Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim a bhith mothachail air na cothroman a th' ann gus teicneòlas a chleachdadh gus foghlam Gàidhlig a leasachadh is a leudachadh ann an sgoiltean. Nam measg tha cothroman gus foghlam Gàidhlig a libhrigeadh tro theicneòlas didseatach tro phròiseactan leithid "e-Sgoil".

Ceannas agus Planadh ann am Foghlam Gàidhlig

Bu chòir do cheannardan agus luchd-stiùiridh a tha an sàs ann am foghlam Gàidhlig a bhith mothachail air na feartan agus feuman sònraichte a th' aig foghlam Gàidhlig, agus bu chòir dhaibh am mothachadh sin fhighe a-steach do phoileasaidh iomchaidh sam bith a thèid a dhealbhadh no do phrògraman a thèid a chur an gnìomh

2.44 Tha e air a mheas riatanach gum bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim, buidhnean poblach eile, ceannardan-sgoile agus luchd-stiùiridh aig gach ìre a bhith mothachail air na feuman sònraichte a th' aig foghlam Gàidhlig agus mar a tha na feuman sin a' buntainn ris na raointean dha bheil uallach aca. Tha àite cudromach aig buidhnean leithid Foghlam Alba agus Comhairle Choitcheann Luchd-teagaisg na h-Alba (GTCS) ann a bhith a' toirt taic do dh'ionnsachadh proifeiseanta aig gach ìre.

2.45 Bu chòir do dh'fhoghlam Gàidhlig a bhith mar phàirt de phoileasaidhean foghlaim, prògraman agus de na planaichean buntainneach aig sgoiltean agus ùghdarrasan. Bu chòir do luchd-ceannais, luchd-stiùiridh agus oifigearan ann am buidhnean poblach aig a bheil dleastanasan a bhuineas ri foghlam Gàidhlig, a' gabhail a-steach Foghlam Alba, Comhairle Maoinachaidh na h-Alba (SFC) agus Ùghdarras Theisteanas na h-Alba (SQA), aire a thoirt don Stiùireadh Reachdail seo nuair a tha iad a' coileanadh nan dleastanasan is uallaichean-obrach aca.

2.46 Bu chòir planadh leasachadh sgoile agus aithris air inbhean agus càileachd a bhith an sàs aig gach ionad FtG gach bliadhna. Bu chòir don phròiseas planadh leasachadh sgoile airson FtG fianais shoilleir a thoirt seachad air mar a tha cothroman gus barrachd de churraicealam na h-àrd-sgoile a libhrigeadh tro mheadhan na Gàidhlig gan toirt gu buil gach seisean.

2.47 Ann a bhith a' deasachadh nam planaichean Gàidhlig aca, bu chòir a h-uile ùghdarras poblach buntainneach (a' gabhail a-steach ùghdarrasan poblach sam bith) beachdachadh air mar as urrainn

dhaibh taic a thoirt do dh'fhoghlam Gàidhlig san sgìre aca. Tha Achd na Gàidhlig (Alba) 2005 a' fàgail dleastanas air ùghdarrasan poblach buntainneach gum feum iad, nuair a tha iad a' dealbh Plana Gàidhlig, aire a thoirt don Stiùireadh seo, agus don Stiùireadh aig Bòrd na Gàidhlig air Deasachadh Phlanaichean Gàidhlig **Nòta21**, agus do na cothroman a bhiodh ann Gàidhlig a chleachdadh nan obair. Nuair a tha ùghdarras poblach a' toirt an aire don Stiùireadh seo ann a bhith a' dealbh a' Phlana Ghàidhlig aca, bu chòir don ùghdarras poblach bhuntainneach beachdachadh air dòigh sam bith sa bheil na dleastanasan aca a' buntainn ri FtG no FLI agus ma bhuineas, bu chòir dhaibh planadh gus na dleastanasan sin a choileanadh ann an dòigh a bheir FtG is FLI air adhart, aig an àm, agus san àm ri teachd.

Ionnsachadh Proifeiseanta Fad-beatha Dreuchdail ann am Foghlam Gàidhlig

Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim agus ùghdarrasan poblach buntainneach eile dèanamh cinnteach gum faigh luchd-obrach a tha an sàs ann am foghlam Gàidhlig cothrom air ionnsachadh proifeiseanta fad-beatha dreuchdail (CLPL).

2.48 Tha dleastanas air ùghdarrasan foghlaim agus ùghdarrasan poblach buntainneach eile, mar a tha iad air am mìneachadh ann an Achd na Gàidhlig (Alba) 2005, ionnsachadh proifeiseanta fad-beatha dreuchdail a thoirt seachad a tha frithealadh air na feuman cànan agus proifeiseanta sònraichte a th' aig luchd-obrach a tha ag obair ann am FtG agus FLI.

2.49 Bu chòir cothrom a bhith aig luchd-obrach a tha an sàs ann am FtG agus FLI ionnsachadh proifeiseanta fhaighinn, gus am bi tuigse nas fheàrr aca air cùisean a tha gu sònraichte co-cheangailte ri foghlam Gàidhlig. Cùisean mar fhoghlam bogaidh ann an sgoiltean, briathrachas sònraichte, gràmar, gnàthasan litreachaidh, measaidhean, teicneòlas didseatach agus ceannas. Cuideachd, bu chòir cothrom a bhith aig luchd-obrach ann am FtG ionnsachadh mu atharraichean ann am poileasaidhean nàiseanta cudromach agus a' bhuaidh a bhios aca air foghlam ann an Alba.

2.50 Bu chòir luchd-obrach FtG a bhith air am brosnachadh agus bu chòir taic a thoirt dhaibh gus cuspairean agus roinnean a bharrachd a chur ris a' chlàradh aca, a rèir planaichean sgoile agus ùghdarras foghlaim gus curraicealam FtG a leudachadh. Mar eisimpleir, luchd-obrach bun-sgoile a' faighinn teisteanasan àrd-sgoile agus an caochladh gus am bi barrachd luchd-obrach FtG le teisteanas airson an dà chuid.

2.51 Tha àite aig ùghdarrasan foghlaim agus luchd-stiùiridh sgoiltean a thaobh a bhith a' sanasachd agus a' cur air adhart cothroman do luchd-teagaisg ann am FtG gus na sgìlean stiùiridh aca a leasachadh. Cuideachd, bu chòir ealla a ghabhail ri foghlam Gàidhlig nuair a thathar a' dealbh is a' stèidheachadh structaran stiùiridh gus am bi cothroman àrdachadh dreuchd ann. Dh'fhaodte gum bi ceannas ro-innleachdail airson planadh leasachaidh FtG aig ìre na sgoile an urra ri ball den Àrd-Sgioba Stiùiridh aig nach eil Gàidhlig. Bu chòir CLPL sònraichte a thoirt do stiùirichean anns na suidheachaidhean sin.

Co-chonaltradh ri Teaghlaichean le Clann ann am Foghlam Gàidhlig

Faodaidh teaghlaichean taic chudromach a thoirt do chloinn is daoine òga a tha ann am foghlam Gàidhlig.

2.52 Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim dèanamh cinnteach gu bheil cothrom aig teaghlaichean air fiosrachadh ceart agus iomchaidh gus an urrainn dhaibh taic a thoirt don phàiste aca nuair a tha iad

a' togail sgilean dà-chànanach mar phàirt de FtG Bu chòir cothrom a bhith aig teaghlaichean gu cunbhalach gus bruidhinn ri sgoiltean mun adhartas a tha am pàiste a' dèanamh agus na tha iad a' coileanadh ann am FtG. Bu chòir innse do theaghlaichean mu mar as urrainn dhaibh taic a thoirt don chloinn, tro ionnsachadh san dachaigh, ann a bhith ruighinn thargaidean a th' aca a thaobh ionnsachaidh is coileanaidh.

2.53 Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim dèanamh cinnteach gu bheil fios aig teaghlaichean gu bheil FtG in-ghabhalach agus fosgailte do na-uile, co-dhiù a tha Gàidhlig aca a-staigh no nach eil. 'S e aon dòigh air seo a dhèanamh a bhith a' brosnachadh làraichean-lìn a bheir taic do chloinn is dhaoine òga le ionnsachadh Gàidhlig san dachaigh leithid Gaelic4Parents, agus làrach-lìn neadan.scot aig Comann nam Pàrant.

2.54 Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim fiosrachadh soilleir a thoirt do phàrantan air mar as urrainn dhaibh taic a thoirt do chloinn nan cuid foghlaim agus le bhith ruighinn fileantachd ann an Gàidhlig, Beurla agus cànan sam bith eile a tha san dachaigh tro chur-seachadan agus tachartasan taobh a-muigh na sgoile. Mar phàirt de sin, bu chòir dhaibh fiosrachadh a thoirt seachad mu na diofar chothroman a th' ann do phàrantan gus Gàidhlig ionnsachadh. Bidh pàirt aig Comann nam Pàrant ann a bhith a' dèanamh seo cuideachd.

2.55 Tha dleastanas air gach ùghdarras foghlaim FtG a bhrosnachadh. Bu chòir don dleastanas seo a bhith a' gabhail a-steach com-pàirteachadh le pàrantan a tha mar-thà ann an solar FtG no a' beachdachadh air a dhol a-steach ann. Bu chòir solar Ionnsachadh is Leasachadh Coimhearsnachd airson Gàidhlig aig an ùghdarras ionadail a bhrosnachadh a bharrachd air cothroman eile gus taic a chumail ri luchd-ionnsachaidh inbheach leithid SpeakGaelic.

Meud nan Clasaichean ann am FtG

Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim beachdachadh air na h-uallaichean eadar-dhealaichte a tha air neach-teagaisg ann am FBG agus bu chòir dhaibh beachdachadh air àireamhan eadar-dhealaichte a stèidheachadh airson chlasaichean FBG.

2.56 'S e an àireamh as àirde de sgoilearan a tha ceadaichte ann an clas ann an Alba an-dràsta: 25 airson BS1, 30 airson BS2 is BS3 agus 33 airson a' chòrr de dh'fhoghlam bun-sgoile. **Nòta 22** 'S e an àireamh as motha airson chlasaichean measgaichte 25 Ach, nuair a tha iad a' stèidheachadh FBG, bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim cuimhneachadh gu bheil uallaichean sònraichte air neach-teagaisg clas ann am FBG: tha iad ag amas air fileantachd sa Ghàidhlig a thoirt air adhart agus a chumail suas sna bliadhnaichean tràtha sa bhun-sgoil

2.57 Chan e a-mhàin gu bheil aig neach-teagaisg clas ann am FBG ri shealltainn gu bheil adhartas air a bhith ann a thaobh nan sgilean èisteachd, labhairt, leughaidh agus sgrìobhaidh, ach cuideachd bidh aca ri sin a dhèanamh ann an cànan a tha an ìre mhath ùr do thòrr den chloinn sa chlas. Tha dùbhlain àraid an lùib na h-obrach sin, oir bidh feadhainn de na sgoilearan aig ìrean eadar-dhealaichte a thaobh fileantachd sa Ghàidhlig. Bu chòir cuimhneachadh cuideachd gu bheil FtG gu tric air a thoirt seachad do chlasaichean measgaichte

2.58 Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim aire a thoirt do na puingeann seo, gu h-àraidh nuair a tha iad a' beachdachadh air luchd-teagaisg airson chlasaichean FBG eadar BS1 agus BS3 agus airson chlasaichean measgaichte sa bhun-sgoil air fad. Cuideachd, bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim beachdachadh air a bhith a' cleachdadh luchd-cuideachaidh mar thaic don luchd-teagaisg ann am FBG agus gus sgoilearan ann am FBG a chuideachadh le bhith a' togail sgilean cànan.

2.59 Bu chòir do cheannardan-sgoile dlùth aire a thoirt don àireimh de sgoilearan ann an clasaichean FBG aig gach ìre. Ma tha dragh air luchd-teagaisg agus luchd-stiùiridh na sgoile mu cho math 's a tha am FBG no mu èifeachdas an fhoghlaim sin, bu chòir ceumannan a ghabhail gus sin a leasachadh. Dh'fhaodadh iad beachdachadh air an clas a dhèanamh nas lugha no an àireamh de sgoilearan fo stiùir gach tidsear a lùghdachadh.

Sgìrean-sgoile FtG is Stiùireadh airson Àiteachan a Ghleidheadh do Sgoilearan

Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim sgìrean-sgoile a stèidheachadh airson FtG, agus dh'fhaodadh gum bi iad ag iarraidh beachdachadh air an iarrtas a th' ann airson FtG nuair a tha iad a' stèidheachadh stiùireadh airson nan àiteachan a thèid a ghleidheadh do sgoilearan ann am FtG.

2.60 Tha Achd an Fhoghlaim (Alba) 1980 a' fàgail dleastanas air ùghdarrasan foghlaim sgìrean-sgoile a stèidheachadh airson nan sgoiltean aca agus stiùireadh a dhealbh ris am feumar cumail nuair a thathar a' gleidheadh àiteachan do sgoilearan ann an sgoiltean. **Nòta 23** Mar sin, bidh sgìrean ùghdarrasan foghlaim air an roinn le grunn sgìrean-sgoile annta, agus bidh an stiùireadh airson àiteachan a ghleidheadh stèidhichte air cùisean ionadail mar an t-astar chun na sgoile agus an àireamh sgoilearan a tha a' fuireach san sgìre.

2.61 Bu chòir do sgìre-sgoile airson sgoil le FBG a bhith na sgìre far a bheil an t-ùghdarras foghlaim den bheachd gu bheil e reusanta do chloinn san sgìre sin air fad, a tha airson a dhol gu FBG, siubhal don sgoil, agus bu chòir san sgìre sin gum bi cothrom ann pàrantan a thàladh gu bhith cur an cuid chloinne gu FtG. Mar as trice, bidh sgìrean-sgoile airson sgoiltean a tha tabhann FtG a' gabhail a-steach grunn sgìrean-sgoile airson sgoiltean tro mheadhan na Beurla.

2.62 Nuair a bhios ùghdarrasan foghlaim ag ullachadh stiùireadh a thaobh clàradh agus iarrtasan airson àiteachan sgoile, dh'fhaodte gum bi iad ag iarraidh beachdachadh air a bhith a' stèidheachadh phoileasaidhean fa leth airson clàradh agus airson iarrtasan airson àiteachan airson FtG. Ged a tha e an urra ris gach ùghdarras foghlaim iad fhèin beachdachadh air an stiùireadh a tha iad airson ullachadh a rèir mar a tha cùisean aca gu h-ionadail, chuireadh Bòrd na Gàidhlig fàilte air cothrom sam bith a gheibheadh iad pàirt a

ghabhail sa phròiseas sin agus/no beachdan a thoirt seachad air.

2.63 Cuimhnichibh gur e moladh buntainneach a bhios ann fo Achd nan Sgoiltean (Co-chomhairleachadh) (Alba) 2010 **Nòta 24**, ma bhios moladh ann gus na riaghailtean inntrigidh airson sgoil atharrachadh, a' gabhail a-steach moladh gus: sgìre-sgoile a stèidheachadh, atharrachadh no cur às dhi; no stiùireadh ullachadh no atharrachadh airson a bhith a' dèiligeadh ri iarrtasan airson àite ann an sgoil. Bu chòir cumail ris na modhan-obrach agus na molaidhean a thaobh co-chomhairleachaidh a chithear ann am paragrafan 2.20-23.

A' Trusadh is a' Gleidheadh Luchd-teagaisg ann am FtG

Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim gach ceum as urrainn dhaibh a ghabhail gus luchd-teagaisg FtG a thrusadh, a ghleidheadh agus gus taic a thoirt dhaibh. Bu chòir sanasachd a dhèanamh air dreuchdan bàna cho luath 's as urrainn, bu chòir do luchd-teagaisg fo dhearbhadh, a fhuair trèanadh ann am FtG, an ùine dhearbhadh aca a chur seachad le clas FtG, agus bu chòir do dh'ùghdarrasan beachdachadh air ceumannan a bharrachd a ghabhail gus luchd-teagaisg FtG a

thrusadh bho am measg an luchd-teagaisg eile aca. Tha grunn iomairtean ann gus ùghdarrasan foghlaim a chuideachadh le bhith gabhail nan ceumannan seo.

2.64 Tha e an urra ri ùghdarrasan foghlaim luchd-teagaisg, a’ gabhail a-steach luchd-teagaisg FtG, a thrusadh agus a chur an dreuchd, agus tha e an urra riutha dèanamh cinnteach gu bheil luchd-teagaisg ann, a’ gabhail a-steach luchd-teagaisg FtG a fhrithealas air feuman gach sgoile agus nan sgoilearan a rèir nan goireasan a tha rim faighinn.

2.65 Tha amannan air a bhith ann nuair a bha dàil ann, no duilgheadasan aig ùghdarrasan foghlaim, nuair a thigeadh e gu bhith a’ lìonadh dhreuchdan bàna airson luchd-teagaisg FtG. Air an adhbhar sin, chaidh grunn iomairtean a chur air chois gus ùghdarrasan ionadail a chuideachadh le bhith a’ fastadh luchd-teagaisg FtG.

2.66 Bidh Bòrd na Gàidhlig a’ toirt seachad comhairle air na slighean a-seach gu teagasg FtG agus bidh iad a’ brosnachadh teagasg sa Ghàidhlig mar dhreuchd, a’ brosnachadh luchd-labhairt na Gàidhlig agus tidsearan le teisteanas a bhith a’ beachdachadh air dreuchd ann am FtG.

2.67 Bidh an litir stiùiridh a chuireas Riaghaltas na h-Alba gu Comhairle Maoineachaidh na h-Alba gach bliadhna mu Thùs-thrèanadh Thidsearan ag iarraidh orra cumail orra a’ brosnachadh tusthrèanadh thidsearan FtG agus a bhith a’ beachdachadh air iomairt sam bith a dh’fhaodadh an àireamh de luchd-teagaisg FtG a mheudachadh.

2.68 Ma tha dreuchd airson neach-teagaisg FtG bàn aig ùghdarras foghlaim, no ma tha e coltach gum bi dreuchd a’ dol bàn, ma tha e iomchaidh, bu chòir an dreuchd bhàn a shanasachd tron phròiseas àbhaisteach aig an ùghdarras foghlaim agus cuideachd sna meadhanan sòisealta Bu chòir an sanas a chur gu Bòrd na Gàidhlig cuideachd a chuireas e don gheàrr-chunntas gach cola-deug de dhreuchdan bàna ann am foghlam Gàidhlig a thèid a sgaoileadh tro sheanailean meadhanan sòisealta. Tha ùghdarrasan foghlaim gam brosnachadh gus dèanamh cinnteach gu bheil dreuchdan bàna ann am FtG air an sanasachadh gus an tèid an lìonadh agus gum bu chòir làrach-lìn Obraichean Gàidhlig www.obraichean.co.uk a chleachdadh.

2.69 Cuideachd, faodaidh ùghdarrasan foghlaim neach-teagaisg FtG fo dhearbhadh fhasdadh tron Sgeama Inntigidh do Luchd-teagaisg aig Riaghaltas na h-Alba.

2.70 Nuair a bhios ùghdarrasan foghlaim a’ dèanamh sanasachd air dreuchdan a tha freagarrach airson luchd-teagaisg fo dhearbhadh, thathar ag iarraidh orra innse cò na dreuchdan a bhiodh freagarrach airson luchd-teagaisg FtG. Thathar a’ moladh gun obraich luchd-obrach aig ùghdarrasan foghlaim, le uallach airson taghadh càit am bi luchd-teagaisg ag obair, gu dlùth còmhla ri luchd-obrach aig a bheil dleastanasan a thaobh foghlam Gàidhlig, seach gu bheil e air a mheas riatanach gun tèid luchd-teagaisg fo dhearbhadh, a chaidh a thrèanadh airson FtG, a chur ann an dreuchd ann am FtG.

2.71 Thèid dreuchdan an uair sin a chomharrachadh do luchd-teagaisg fo dhearbhadh, agus sin a rèir nan roghainnean a thug iad seachad.

2.72 Bu chòir do dh’ùghdarrasan foghlaim beachdachadh air na ceumannan a bharrachd a dh’fhaodadh iad a ghabhail gus luchd-teagaisg FtG a thrusadh bho am measg an luchd-teagaisg làithreach aca fhèin Bu chòir dhaibh suirbhidh chunbhalach a chumail den luchd-teagaisg làithreach aca gus faighinn a-mach a bheil ùidh aig daoine ann an Gàidhlig agus dè na comasan a th’ aca sa Ghàidhlig, agus a bheil luchd-teagaisg ann a bhiodh airson beachdachadh air gluasad bho foghlam tron Bheurla gu FtG. Bu chòir do dh’ùghdarrasan foghlaim beachdachadh air fiosrachadh a thoirt seachad ann an sanasan airson dreuchdan teagaisg bàn gus dèanamh cinnteach gu bheil na

dreuchdan sin tarraingeach do dhaoine a dh'fhaodadh tagradh a dhèanamh; mar eisimpleir, ag ràdh gum faodadh beachdachadh air Cuibhreann Imrich structaran adhartachaidh dreuchd a dh'fhaodadh a bhith ann taobh a-staigh an ùghdarras foghlaim, cothroman CLPL agus taic do thidsearan leithid Luchd-taic Sgoilearan le Gàidhlig.

2.73 Tha raon de chùrsaichean rim faighinn gus tidsearan a chuideachadh a tha airson gluasad bho fhoghlam tro mheadhan na Beurla gu FtG. Gheibhear barrachd fiosrachaidh mun phròiseas agus mu thaic taic-airgid a dh'fhaodadh a bhith ann bho Bhòrd na Gàidhlig. Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim cothroman airson cùrsaichean bogaidh Gàidhlig a bhrosnachadh gach bliadhna. Nuair a tha ùghdarras foghlaim a' toirt taic do neach-teagaisg a tha ag iarraidh gluasad gu FtG, bu chòir gach oidhirp a dhèanamh gus dèanamh cinnteach gum faigh an neach-teagaisg dreuchd mar thidsear Gàidhlig nuair a chuireas iad crìoch air a' chùrsa sin.

2.74 Tha an Sgeama Bursaraidh Teagaisg fosgailte do dhaoine a tha airson Dioplòma Iar-cheumnach Proifeasanta aon-bhliadhna a dhèanamh ann am Foghlam Tùs-thrèanadh Thidsearan (PGDE ITE), cùrsa ann an Alba trom bi inbhe thidsear clàraichte air a bhuileachadh ann an cuid de na cuspairean as duilghe a lìonadh ann an Alba. Tha an ìre a' bhursaraidh aig £20,000 gach oileanach aig an àm seo agus tha e ri fhaighinn airson PGDE ann am Foghlam Bun-sgoile airson FtG, Gàidhlig mar Chànan/Cuspair aig Ìre na Àrd-sgoile agus airson a h-Àrd-sgoile tro mheadhan na Gàidhlig. **Nòta 25**

2.75 Bu chòir do dh'ùghdarrasan foghlaim gach ceum as urrainn dhaibh a ghabhail gus luchd-teagaisg FtG a thrusadh, a ghleidheadh agus gus taic a thoirt dhaibh. A bharrachd air na h-ìomairtean gu h-àrd, dh'fhaodadh ùghdarrasan foghlaim beachdachadh air ceuman eile gus dèanamh cinnteach gun urrainn dhaibh seo a choileanadh. Dh'fhaodadh na ceumannan eile seo a bhith a' gabhail a-steach, mar eisimpleir, conaltradh le oileanaich air cùrsaichean PGDE ITE gus na cothroman obrach ann an sgoiltean sònraichte a bhrosnachadh gus oileanaich a chur ann an dreuchdan bàna.

Dh'fhaodadh ùghdarrasan foghlaim beachdachadh cuideachd air pròiseas sònraichte airson tidsearan-ionaid FtG fhastadh gus dèanamh cinnteach gu bheil solar ri fhaighinn fad na bliadhna.

Maoineachadh airson Foghlam Gàidhlig

Am measg a' mhaoineachaidh a gheibhear bho Riaghaltas na h-Alba airson foghlam Gàidhlig tha: na Tabhartasan Sònraichte airson Foghlam Gàidhlig, a tha rim faighinn airson chosgaisean co-cheangailte ri bhith libhrigeadh foghlam Gàidhlig (FtG agus FLI), agus a' Mhaoin Chalpa airson Sgoiltean Gàidhlig, a tha airson ùghdarrasan foghlaim a chuideachadh le bhith pàigheadh chosgaisean calpa a bhios ag èirigh bho bhith a' stèidheachadh no a' leasachadh foghlam na Gàidhlig.

2.76 Thathar a' toirt seachad sgeama de Thabhartasan Sònraichte airson Foghlam Gàidhlig fo Riaghailtean nan Tabhartasan airson Foghlam Gàidhlig (Alba) 1986. Tron Sgeama seo, tha maoineachadh ri fhaighinn do gach ùghdarras foghlaim ann an Alba airson **suas ri 75%** den chosg a bhith a' libhrigeadh foghlam Gàidhlig. Tha an Sgeama a' gabhail a-steach gach roinn de dh'fhoghlam na Gàidhlig, bho ìre ro-sgoile gu bun-sgoiltean, àrd-sgoiltean, agus ionnsachadh do dh'inbhich

2.77 Nuair a tha ùghdarrasan foghlaim ag ullachadh iarrtas airson Tabhartas Sònraichte airson Foghlam Gàidhlig, thathar a' moladh gum bu chòir dhaibh aire a thoirt do Phlana Nàiseanta na Gàidhlig, a tha air ullachadh le Bòrd na Gàidhlig fo Achd na Gàidhlig (Alba) 2005. 17 Cuideachd, bu chòir ùghdarrasan foghlaim fiosrachadh mionaideach a thoirt seachad a thaobh mar a tha iad a' dol a

chuideachadh gus prìomh amas Riaghaltas na h-Alba a thaobh na Gàidhlig a ruighinn, sin meudachadh a bhith ann san àireimh de dhaoine a tha a' bruidhinn, ag ionnsachadh agus a' cleachdadh na Gàidhlig ann an Alba.

2.78 Tha Riaghaltas na h-Alba a' cur fàilte air iarrtasan bho ùghdarrasan foghlaim, no buidhnean de dh'ùghdarrasan foghlaim, fo Sgeama nan Tabhartasan Sònraichte airson Foghlam Gàidhlig, mu choinneamh chosgaisean a dh'èireas air adhbharan a tha air an aontachadh le Ministearan na h-Alba, a bhuineas ri teagasg na Gàidhlig no teagasg chuspairean eile tron Ghàidhlig. An-dràsta, tha Riaghaltas na h-Alba a' moladh do dh'ùghdarrasan foghlaim planadh a dhèanamh feuch gun tèid cosgaisean nam pròiseactan a gheibh taic tron sgeama seo fhisge a-steach don bhuidseat choitcheann aca cho luath 's as urrainn, agus feumaidh sin tachairt aig a' char as fhaide còig bliadhna às dèidh dhaibh am maoinachadh fhaighinn an toiseach. Tha e na amas do Riaghaltas na h-Alba taic a thoirt do dh'fhoghlam ùr Gàidhlig, a bharrachd air pròiseactan a tha a' faighinn maoinachadh mu thràth

2.79 Chaidh a' Mhaoin Chalpa airson Sgoiltean Gàidhlig a stèidheachadh ann an 2007 mar thoradh air mar a bha an t-iarrtas airson foghlam Gàidhlig a' dol am meud, agus gus ùghdarrasan foghlaim a chuideachadh le bhith a' leudachadh is a' stèidheachadh foghlam Gàidhlig. Tha a' Mhaoin air a bhith soirbheachail ann a bhith a' toirt taic do dh'ùghdarrasan foghlaim air feadh Alba mu choinneamh nan cosgaisean a bh' aca gus foghlam Gàidhlig a leudachadh no a stèidheachadh. Faodaidh ùghdarras foghlaim sam bith cur a-steach airson taic bhon Mhaoin seo ma tha iad airson foghlam Gàidhlig a libhrigeadh, agus bidh sgioba na Gàidhlig agus na h-Albais aig Riaghaltas na h-Alba a' dèanamh sanasachd air a' Mhaoin gach bliadhna nuair a tha iad a' conaltradh ri Stiùirichean Foghlaim aig ùghdarrasan foghlaim.

2.80 A thuilleadh air na sgeamaichean maoinachaidh seo a tha gu sònraichte airson na Gàidhlig, gu tric bidh cothrom aig ùghdarrasan foghlaim air taic-airgid bho sgeamaichean maoinachaidh eile agus tro chothroman ionmhasail eile gus taic a chumail ris an t-solar foghlaim aca tro Riaghaltas na h-Alba. Seach gu bheil foghlam Gàidhlig a' sìor fhàs mar phàirt de dh'fhoghlam san fharsaingeachd ann an Alba, thathar a' brosnachadh ùghdarrasan foghlaim gu bhith a' beachdachadh air pròiseactan Gàidhlig nuair a tha iad ag ullachadh iarrtasan airson nan sgeamaichean seo.

NÒTAICHEAN

- 1 Faicibh paragraf 35 den Mheòrachan air Cumhachdan Tiomnaichte airson Achd 2016
https://webarchive.nrscotland.gov.uk/3/archive2021.parliament.scot/S4_Bills/Education_DPM.pdf
- 2 Faicibh paragraf 19 agus 20 den Mheòrachan air Cumhachdan Tiomnaichte airson Achd 2016
https://webarchive.nrscotland.gov.uk/3/archive2021.parliament.scot/S4_Bills/Education_DPM.pdf.
- 3 Faicibh paragraf 22 den Mheòrachan air Cumhachdan Tiomnaichte airson Achd 2016
https://webarchive.nrscotland.gov.uk/3/archive2021.parliament.scot/S4_Bills/Education_DPM.pdf
- 4 Ri fhaighinn aig: [Comhairle mu Fhoghlam Gàidhlig - Ùraichte sa Mhàrt 2022](#)
5. Faicibh Earrannan 47 agus 48 de dh'Achd na Cloinne is nan Daoine Òga (Alba) 2014.
<http://www.legislation.gov.uk/asp/2014/8/contents/enacted>
- 6 Faicibh Pàipear Deasbaid Riaghaltas na h-Alba air Tràth-ionnsachadh agus Cùram-chloinne (leudachadh 1140 uair): <https://consult.scotland.gov.uk/digital-communications/childcare-expansion>
- 7 Faicibh [Achd an Fhoghlaim \(Alba\) 1980](#) Earrann 1 (1C)
- 8 Faicibh [Achd nan Sgoiltean \(Co-chomhairleachadh\) \(Alba\) 2010](#) Clàr 1, paragraf 2
- 9 Faicibh Achd nan Sgoiltean (Co-chomhairleachadh) (Alba) Clàr 1, paragraf 2(b)
- 10 Faicibh [Achd nan Sgoiltean \(Co-chomhairleachadh\) \(Alba\) 2010](#) Clàr 1, paragraf 1(1)
- 11 Faicibh [Achd nan Sgoiltean \(Co-chomhairleachadh\) \(Alba\) 2010](#) Clàr 1, paragraf 1(3)
- 12 Faicibh [Achd nan Sgoiltean \(Co-chomhairleachadh\) \(Alba\) 2010](#) Earrann 1 (3) (a)
- 13 Faicibh [Achd nan Sgoiltean \(Co-chomhairleachadh\) \(Alba\) 2010](#) Earrann 1 (3) (b)
- 14 Faicibh [Achd nan Sgoiltean \(Co-chomhairleachadh\) \(Alba\) 2010](#) Earrann 1 (3) (c)
- 15 Faicibh [Achd nan Sgoiltean \(Co-chomhairleachadh\) \(Alba\) 2010](#) Earrann 1 (3) (d)
- 16 Faicibh [Achd nan Sgoiltean \(Co-chomhairleachadh\) \(Alba\) 2010](#) Earrann 1 (3) (e)
- 17 Faicibh [Achd nan Sgoiltean \(Co-chomhairleachadh\) \(Alba\) 2010](#) Earrann 1 (4)
- 18 Ri fhaighinn aig: <http://www.gov.scot/Publications/2012/05/3670>
- 19 Faicibh [Achd an Fhoghlaim \(Taic a Bharrachd\) \(Alba\) 2004](#) Earrann 4 (1)
- 20 Ri fhaighinn aig: <http://www.storlann.co.uk/feumalachdan-taic/>

21 Ri fhaighinn aig: <http://www.thescottishvoice.org.uk>

22 Ri fhaighinn aig: [Bord-na-Gaidhlig-Stiùireadh Reachdail air Planaichean Gàidhlig 2024-Gàidhlig.pdf](#)

23 Faicibh Stiùireadh Riaghaltas na h-Alba air a bhith a' Co-dhùnadh Comas-lìonaidh Bun-sgoiltean: <http://www.gov.scot/Resource/0046/00461513.pdf>

24 Faicibh Earrann 28A agus Earrann 28B(1)(c) de dh'Achd an Fhoghlaim (Alba) 1980: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1980/44/contents>

25 [Funding and fees](#)

26 Ri fhaighinn aig: [Plana Nàiseanta na Gàidhlig – Bòrd na Gàidhlig](#)